

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Y Panel Adolygu Annibynnol ar Gynghorau Cymuned a Thref yng Nghymru

Atodiad B - Adroddiad Ymgysylltu

Cyflwyniad

Sefydlwyd y Panel Adolygu Annibynnol ym mis Gorffennaf 2017 gan Lywodraeth Cymru.

Fe'i sefydlwyd i:

- archwilio rôl bosibl llywodraeth leol islaw cynghorau Awdurdod Lleol, gan dynnu ar arfer gorau
- diffinio'r model(au) /strwythur(au) mwyaf priodol i gyflawni'r rôl hon
- ystyried sut y dylid defnyddio'r modelau a'r strwythurau hyn ledled Cymru. Bydd hyn yn cynnwys ystyried unrhyw sefyllfaoedd lle na fyddent yn angenrheidiol nac yn briodol.

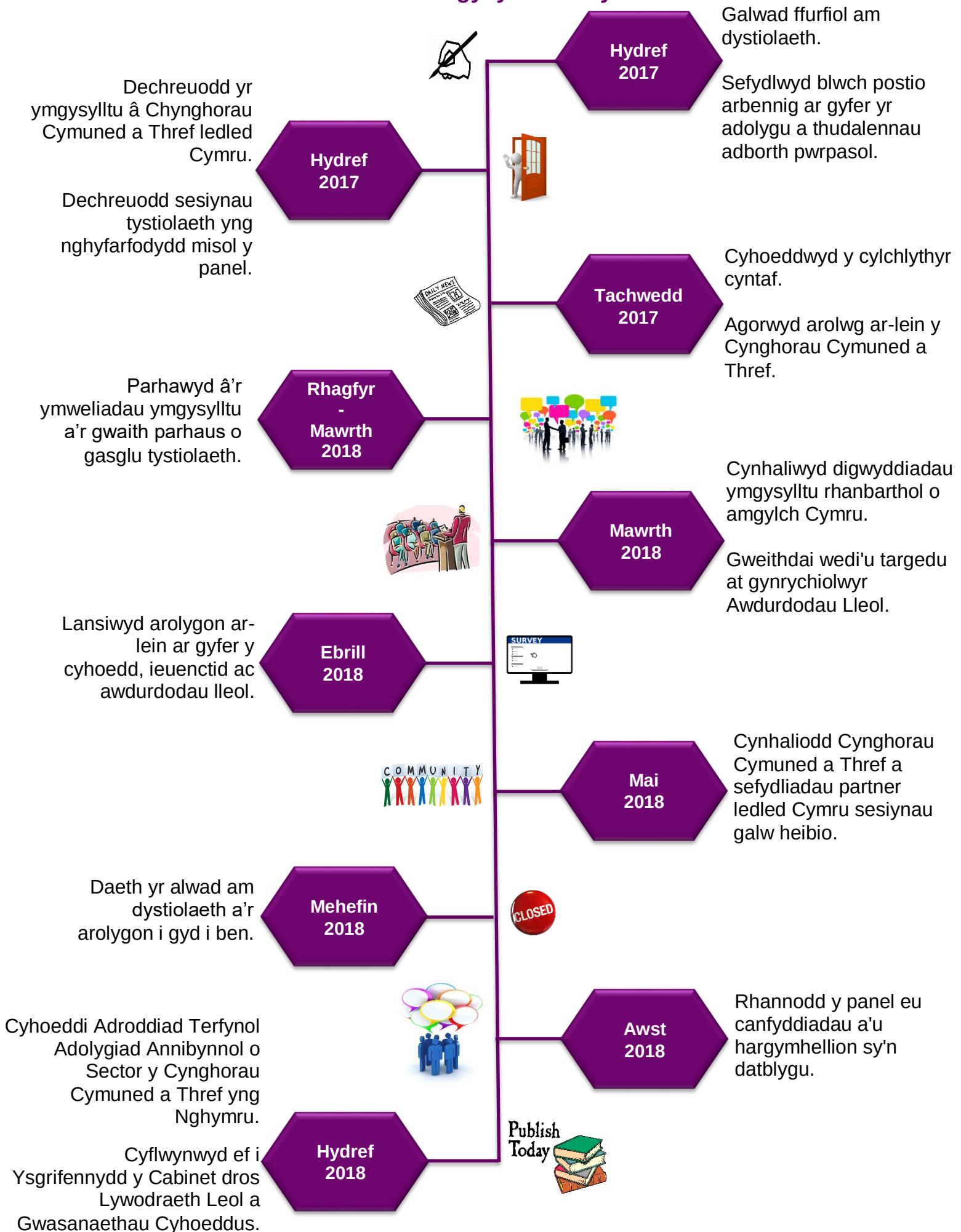
Rhoddwyd cylch gwaith fwriadol eang i ni, gyda chyfle i fod yn radical os oes angen.

Nod yr adroddiad hwn

I gefnogi ein gwaith, gwnaethom ymgymryd â chyfres o ddigwyddiadau ymgysylltu i chwilio am dystiolaeth a chasglu barn gan Gynghorau Cymuned a Thref eu hunain, rhanddeiliaid allweddol yn y gymuned ac aelodau'r cyhoedd.

Mae'r adroddiad ymgysylltu hwn yn nodi sut y gwnaethom ymgysylltu a phwy y gwnaethom ymgysylltu â hwy. Mae hefyd yn cynnwys dadansoddiad o'r ymatebion a dderbyniasom, yn ogystal â chipolwg o'r adborth cynnar i'n hargymhellion.

Llinell Amser Ymgysylltu a Chyfathrebu

Crynodeb o'r Gweithgareddau Ymgysylltu

Crëwyd tudalen benodol ar [wefan Llywodraeth Cymru](#) i weithredu fel pwynt canolog ar gyfer gwybodaeth ynglŷn â'r adolygiad gyda chyfleoedd i bobl gymryd rhan a sicrhau bod eu llais yn cael ei glywed.

Ym mis Hydref 2017 datblygwyd a gweithredwyd cynllun ymgysylltu a chyfathrebu i gefnogi'r Adolygiad. Cafodd hwn ei dargedu at gyrraedd Cynghorau Cymuned a Thref a'r cymunedau y maent yn eu gwasanaethu, yn ogystal ag unigolion a grwpiau eraill y rhagwelid a fyddai'n cael eu heffeithio gan unrhyw newidiadau i'r sector. Felly roedd y gynulleidfa darged yn cynnwys:

- Pob Cyngor Cymuned a Thref
- Pob Awdurdod Lleol
- Holl aelodau'r gymuned (y cyhoedd yn gyffredinol)
- Grwpiau ieuenctid
- Sefydliadau'r sector gwirfoddol a chymunedol gan gynnwys Cynghorau Gwirfoddol Sirol
- Cyrff cynrychioliadol perthnasol megis Un Llais Cymru, Cymdeithas Clercod Cynghorau Lleol, Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru a Chyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru
- Unigolion a oedd wedi mynegi diddordeb yn yr adolygiad o'r blaen.

Fe wnaethon ni anfon gwybodaeth yn cyflwyno ein hunain a'n hamcanion at y gynulleidfa oedd yn cael ei thargedu gan ddefnyddio amrywiaeth o gyfryngau, gan gynnwys:

- Negeseuon e-bost
- Llythyrau a bostiwyd
- Gwefan Llywodraeth Cymru
- Cyfryngau cymdeithasol Llywodraeth Cymru.

Roedd gweithgareddau a gytunwyd ac a weithredwyd fel rhan o'r gyfres o weithgareddau ymgysylltu yn cynnwys:

- Sefydlwyd blwch post penodol ar gyfer yr holl gyfathrebu ynghylch yr adolygiad. Adolygiad.CTC.Review@gov.wales
- Sefydlwyd hashnod pwrpasol ar gyfer yr adolygiad [#MyCommunityMyCouncil](#)
- Cymerwyd tystiolaeth yng nghyfarfodydd y Panel Adolygu
- Anogwyd cyflwyno tystiolaeth ysgrifenedig hefyd
- Cynhaliwyd ymweliadau â Chynghorau Cymuned a Thref unigol ledled Cymru er mwyn casglu tystiolaeth a barn

- Defnyddiwyd cyfarfodydd/digwyddiadau sefydliadau partner sefydledig ledled Cymru i gael barn ac adborth
- Cynhaliwyd digwyddiadau ymgysylltu rhanbarthol ledled Cymru
- Cynhaliwyd gweithdai wedi'u targedu gydag Awdurdodau Lleol yn gofyn barn ynghylch agweddau penodol o'r adolygiad
- Cyhoeddwyd arolygon ar-lein wedi'u targedu
- Cynhaliwyd sesiynau 'galw heibio' ledled Cymru
- Cyhoeddwyd cylchlythyrau rheolaidd bob dau fis. Gallwch ddod o hyd i cylchlythyrau cyfredol a rhai o'r gorffennol ar-lein yn:
<http://gov.wales/topics/localgovernment/communitytowncouncils/review-of-community-town-council-sector/?lang=cy>

Sesiynau Tystiolaeth

O fis Hydref 2017 hyd fis Mawrth 2018 gwahoddwyd ystod o gyrff i gyfarfod â ni yn ystod ein cyfarfodydd Panel i roi tystiolaeth lafar.

Roedd cyrff a wahoddwyd i roi tystiolaeth yn ein cyfarfodydd yn cynnwys:

- Un Llais Cymru - Hydref 2017
- Swyddfa Archwilio Cymru - Hydref 2017
- Cymdeithas Clercod Cyngorau Lleol - Tachwedd 2017
- Cyngor Cymuned Cwmbrân - Tachwedd 2017
- Cyngor Gwledig Llanelli - Tachwedd 2017
- Cyngor Gweithredu Gwrfoddol Cymru - Rhagfyr 2017
- Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Bro Morgannwg - Rhagfyr 2017
- Cyngor Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot - Rhagfyr 2017
- Comisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru - Ionawr 2018
- Panel Annibynnol Cymru ar Gydabyddiaeth Ariannol - Ionawr 2018
- Cyngor Cymuned Solfach a Gofal Solfach - Chwefror 2018.

Yn aml, roedd y cyrff hyn yn rhoi tystiolaeth ysgrifenedig i ni i gyd-fynd â'u tystiolaeth lafar. Weithiau gofynnwyd am dystiolaeth ysgrifenedig lle nad oedd angen mynychu'r sesiynau tystiolaeth, pan oedd y Panel Adolygu'n ystyried gwahanol fodelau cyflenwi o Bartneriaeth Penllyn, a chlwestwr Gogledd Maldwyn yn amlinellu eu gwaith i sefydlu Cwmni Buddiant Cymunedol.

Rhoddodd llawer o Gyngorau Cymuned a Thref dystiolaeth hefyd pan ofynnwyd iddynt ar bynciau gan gynnwys eu proses cyfethol ac amrywiaeth i fod yn sail i bapurau a baratowyd ar gyfer cyfarfodydd y Panel.

Tystiolaeth Ysgrifenedig

Derbyniwyd 27 darn o dystiolaeth ysgrifenedig i gyd. Roedd y dystiolaeth ysgrifenedig a dderbyniwyd yn amrywio o wybodaeth yr oeddem wedi gofyn amdani'n uniongyrchol a chyflwyniadau heb i gais gael eu gwneud amdanynt gan randdeiliaid. Cafwyd tystiolaeth nas gofynnwyd amdani hefyd gan sefydliadau megis Alcohol Concern Wales, Chwarae Cymru, Eglwysi ynghyd yng Nghymru a'r Loteri Fawr oedd i gyd yn amlinellu eu barn am ddyfodol Llywodraeth Leol yng Nghymru. Cawsom gyflwyniadau ffurfiol hefyd gan Un Llais Cymru, Cymdeithas Clercod Cyngorau Lleol a Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru.

Ymweliadau â Chyngorau Cymuned a Thref ledled Cymru

O fis Tachwedd 2017, fe wnaethom ymweld â nifer o gyngorau Cymuned a Thref ledled Cymru, yn unigol ac ar y cyd, i gasglu tystiolaeth a barn y sector ei hun. Roedd yr ymweliadau hyn yn addysgiadol iawn ac fe wnaethant helpu i ddatblygu ein dealltwriaeth o'r sector. Roedd yr ymweliadau hyn yn cynnwys:

- Cyngor Tref y Fenni
- Cyngor Tref Abertyleri a Llanhileth
- Cyngor Tref Bae Colwyn
- Cyngor Cymuned Boncath
- Cyngor Cymuned Capel Curig
- Cyngor Cymuned Clunderwen
- Cyngor Tref Crughywel
- Cyngor Cymuned Cwmdu a'r Cylch
- Cyngor Cymuned Dyffryn Clydach
- Cyngor Cymuned Graig
- Cyngor Cymuned Gwaun Cae Gurwen
- Cyngor Cymuned Hook
- Cyngor Cymuned Llandinam
- Cyngor Tref Llandudno
- Cyngor Cymuned Llangynidr
- Cyngor Cymuned Llangatwg
- Cyngor Cymuned Llangwm
- Cyngor Cymuned Treletert
- Cyngor Tref Aberdaugleddau
- Cyngor Cymuned Neyland
- Partneriaeth Ogwen
- Cyngor Doc Penfro
- Cyngor Tref Penfro
- Cyngor Tref Pontardawe
- Cyngor Cymuned Tŷ-du
- Cyngor Cymuned Saundersfoot
- Cyngor Tref Dinbych-y-pysgod
- Cyngor Cymuned Cwm Grwyne

Presenoldeb mewn cyfarfodydd /digwyddiadau sefydliadau partner ledled Cymru i gael barn ac adborth

Dros gyfnod yr Adolygiad, fe wnaethom ni fel aelodau'r Panel a'r Ysgrifenyddiaeth ar ein rhan fynychu amrywiaeth o gyfarfodydd, digwyddiadau a fforymau i roi diweddariadau ar gynnydd yr Adolygiad yn ogystal â hyrwyddo cyfranogiad yn yr Adolygiad. Roedd y rhain yn cynnwys:

Cynhadledd Genedlaethol Un Llais Cymru	Medi 2017
Digwyddiad Parod at y Dyfodol PLANED	Tachwedd 2017
Cymdeithas Clercod Cynghorau Lleol Cangen Morgannwg	Ionawr 2018
Cyfarfod Penaethiaid Polisi CLILC	Mawrth 2018
Cymdeithas Clercod Cynghorau Lleol Powys	Mawrth 2018
Pwyllgor Gweithredol Cenedlaethol Un Llais Cymru	Mawrth 2018
Fforwm Cynghorau Mwy Cymdeithas Clercod Cynghorau Lleol	Mawrth 2018
Pwyllgor Cyswllt Cymunedol Bro Morgannwg	Mawrth 2018
Fforwm Cyngor Sir Pen-y-bont ar Ogwr	Mawrth 2018
Fforwm Cyngor Sir y Fflint	Mai 2018

Digwyddiadau Ymgysylltu Rhanbarthol

Yn ystod mis Mawrth trefnwyd set o ddigwyddiadau ymgysylltu mawr ledled Cymru. Cynlluniwyd pum digwyddiad ar gyfer Mawrth 2018 ond fel pawb arall ar draws Cymru, fedren ni ddim rheoli'r tywydd! Cafodd y digwyddiad a oedd wedi'i drefnu gennym ar gyfer Dolfor, Y Drenewydd ei ganslo oherwydd eira ar ddechrau mis Mawrth ... ac eto yng nghanol mis Mawrth. Fe wnaethom benderfynu peidio ag aildrefnu'r digwyddiad, ond gofaliwyd bod y rhai a oedd i fod i ddod i'r digwyddiad yng nghanolbarth Cymru yn cael cyfle i rannu eu barn trwy ffyrdd eraill.

Er bod y digwyddiadau wedi bod yn agored i bob rhanddeiliad ac aelodau'r cyhoedd, roedd y rhan fwyaf o'r rhai a oedd yn bresennol yn aelodau ac yn glercod Cynghorau Cymuned a Thref. Cafodd y digwyddiadau gefnogaeth dda gyda 197 o bobl yn mynychu ar draws y pedwar digwyddiad. Casglwyd ystod o safbwyntiau ac awgrymiadau ac roedd llawer ohonynt yn debyg ar draws y rhanbarthau.

Cynhaliwyd digwyddiad Gogledd Orllewin Cymru yng Nghaernarfon, cynhaliwyd digwyddiad Gogledd Ddwyrain Cymru yn Wrecsam. Caerdydd gynhaliodd ddigwyddiad De Ddwyrain Cymru a Chaerfyrddin un De Orllewin Cymru. Isod ceir braslun o'r adborth a gafwyd ar draws yr holl ddigwyddiadau. Mae'r dyfyniadau a welwch yn rhai gair am air, a gymerwyd o adborth ysgrifenedig y sawl oedd yn mynychu ar y diwrnod.

C1. Beth ddylai Cynghorau Cymuned a Thref fod yn gyfrifol amdano?

"Llais y gymuned"

"Cynrychioli'r Gymuned o lefel llawr gwlad"

"Yn dibynnu ar y gyllideb! (dim staff dim adnoddau i wneud mwy)"

"Gwella profiad o fywyd yn yr ardal leol"

"Neuadd y dref, rhandiroedd, bysys gwennol, canolfan ailgylchu, mannau agored, cynllunio, canolfannau cymunedol, canolfannau teulu, sinemâu. Cyngorau Sir yn dweud beth maent yn gyfrifol amdano"

"Gwasanaethau sydd angen ateb lleol yn hytrach nag ateb lle mae un yn cael ei addasu i bob sefyllfa, a osodwyd gan y cyngor sir ee cynllunio"

"Dylai Cyngorau Cymuned a Thref gael y dewis i ddarparu'r hyn y maen nhw'n ei feddwl sydd orau i'w cymunedau a gweithio mewn partneriaeth / cydweithio"

"Dylai Cyngorau Cymuned a Thref fod â chynllun busnes fel y gallant gynllunio ar gyfer dyfodol cymunedau"

C2 - Sut y dylent weithredu?

"Capasiti, gallu a sgiliau cyngorwyr - mae angen rheoli newid a sgiliau newydd"

"Gallai mwy o bwerau a mwy o ymgysylltiad gan bobl ifanc wneud i bethau ddigwydd. Edrych ar anghenion lleol"

"Rhannu rolau - Cyngorau Cymuned a Thref Llai yn dod at ei gilydd i gyflogi clerc - creu endid ar wahân i gyflogi ac ati"

"Gweithio mewn partneriaeth â Chyngorau Cymuned a Thref cyfagos - clystyru - rhannu costau / cyfarpar a staff. Bod yn weladwy / delio â materion lleol / partneriaeth - cyfathrebu rheolaidd"

"Mae angen tynnu sylw at rôl y clerc neu ei phroffesiynoli (nid Cynorthwyr Personol ydyn nhw). Mae rôl pob clerc mor bwysig â'i gilydd (mae angen sicrhau bod y cymwysterau yn briodol a bod pawb yn ymwybodol o'r rheswm pam fod eu hangen / beth ydyn nhw!)"

"Dim ond hyn a hyn y gellir ei wneud (diffyg capasiti / offer)"

C3 - Beth sy'n eu rhwystro rhag darparu ar gyfer y gymuned leol?

"Diffyg perthynas / deialog barhaus gydag Awdurdodau Lleol"

"Mae rhai pethau'n cymryd rhy hir - biwrocratiaeth"

"Bwllo / aflonyddu o fewn y Cyngor Cymuned a Thref neu gan aelodau'r gymuned os ydych chi'n aelod o'r Cyngor Cymuned a Thref"

"Sgiliau - Cyfreithiol, Llywodraethu, TG, Eiddo, Cyllid, Adnoddau Dynol, Contractau - Ddim bob amser ar gael"

"Cyfyngiad ar y praesept, sut y gellir ei wario ac un prosiect."

"Arian"

"Arallgyfeirio hyfforddiant i gynnwys cylch gwaith ehangach hy sut i ymgysylltu â phobl iau"

"Diffyg eglurder ynghylch rôl. Dyw pobl ddim yn gwybod beth ydym ni a beth rydym yn ei wneud"

C4 - Sut mae cyngorau yn sicrhau eu bod yn cynrychioli eu cymuned leol yn y ffordd orau?

"Datblygu cynllun ymgysylltu cymunedol"
"Digwyddiadau ymgynghori cymunedol"
"Newid y proffil o ddynion gwyn 50+"
"Datblygu perthynas agosach â'r cyhoedd a sicrhau bod yr holl Gynghorwyr lleol yn ymgysylltu â'u wardiau a'u hardaloedd"
"Defnyddio cyfryngau cymdeithasol i gael pobl ifanc i gymryd rhan yn y cyngor cymuned (nextdoor.com) (survey monkey - arolygon syml byr) ffrwd Cwestiynau ac Atebion byw ar Facebook. Cylchlythyrau 2 x PA. yn rhoi diweddariad am yr hyn y maent yn gwario £ arno - angen meddwl am y boblogaeth hyn. Ei wthio drwy'r blwch llythyrau"
"Does gan y cynghorwyr ddim diddordeb mewn newid pethau"
"Cysylltiadau da â grwpiau /cymdeithasau lleol"

Yn ychwanegol at yr uchod, cynhaliwyd sesiynau galw heibio llai hefyd lle gwahoddwyd cynrychiolwyr o Gynghorau Cymuned a Thref o'r ardaloedd cyfagos. Roedd y digwyddiadau galw heibio hyn yn rhoi cyfle arall i randdeiliaid rannu eu barn a chyfle i ystyried yr un cwestiynau a godwyd yn y digwyddiadau ymgysylltu mwy.

Merthyr Tudful
Aberystwyth

Chwefror 2018
Ebrill 2018

Gweithdai Awdurdodau Lleol

Dyluniwyd pedwar gweithdy yn benodol i gasglu barn awdurdodau lleol. Cynhaliwyd y pedwar gweithdy yn swyddfeydd Llywodraeth Cymru yn Abertawe, Merthyr Tudful, Aberystwyth a Llandudno ym mis Ebrill. Mynychodd tri deg o gynrychiolwyr ar draws yr Awdurdodau Lleol yng Nghymru y gweithdai hyn.

O dan y pedair thema a nodwyd yn yr adolygiad, ceir braslun isod o'r sylwadau a roddwyd.

Beth ydy Cynghorau Cymuned a Thref?

'Mae anghysonderau rhwng yr holl Gynghorau Cymuned a Thref'
'Dyw'r rhai llai ddim yn annog diddordeb / sgiliau i'r rôl'
'Bydd maint Cyngor Cymuned neu Dref yn cael ei bennu gan y disgwyliadau ohonynt i'r dyfodol'
'Efallai bod achos dros ddiddymu Cynghorau Cymuned a Thref os oes diffyg diddordeb yn yr haen hon o Lywodraeth Leol'
'Mae yna anawsterau lle mae diffyg ymdriniaeth gan Gynghorau Cymuned a Thref - yn arbennig o ran dirprwyo swyddogaethau'.

Beth mae Cynghorau Cymuned a Thref yn ei wneud?

'Mae angen i Gynghorau Cymuned a Thref fod ag ymagwedd Pwyllgor Ardal.'
'Dylai Cynghorau Cymuned a Thref fod yn gyfrifol am ddarparu'n lleol.'

'Mae pwerau Cyngorau Cymuned a Thref yn hen ffasiwn.'

'Nid oes gan Gyngorau Cymuned a Thref unrhyw ddyletswyddau o ran sut maent yn gweithredu'n gyffredinol.'

'Mae yna bolareiddio o ran archwaeth rhwng y Cyngorau Cymuned a Thref lleiaf a'r rhai mwyaf.'

Sut mae Cyngorau Cymuned a Thref yn ei wneud?

'Nid yw rhai cyngorwyr yn deall materion cyfreithiol / gofynion statudol Cyngorau Cymuned a Thref.'

'Nid yw rhai cyngorwyr hyd yn oed yn mynychu hyfforddiant sylfaenol ar y Cod Ymddygiad.'

'Mewn perthynas â chynghor arbenigol, mae gan Awdurdodau Lleol gefnogaeth gorfforaethol ac ystod eang o arbenigedd. Ond gallai clercod fod yn gweithredu'n ynysig heb lawer o gefnogaeth.'

'Mae clercod yn hanfodol. Mae rhai yn alluog i gael cymhwyster proffesiynol ac eraill yn rhai nad oes arnynt eisiau cael un.'

'Mae rhai prosesau cyfredol ar gyfer Cyngorau Cymuned a Thref yn hen ffasiwn, ee y diffyg amser [mae'n ei gymryd] i gwestiynau gael eu gofyn ac i atebion gael eu rhoi.'

Sut mae Cyngorau Tref a Chymuned yn cael eu dal i gyfrif

'Nid oes cysondeb o ran y llywodraethu gyda rhai Cyngorau Cymuned a Thref yn gweithredu fel y dymunant.'

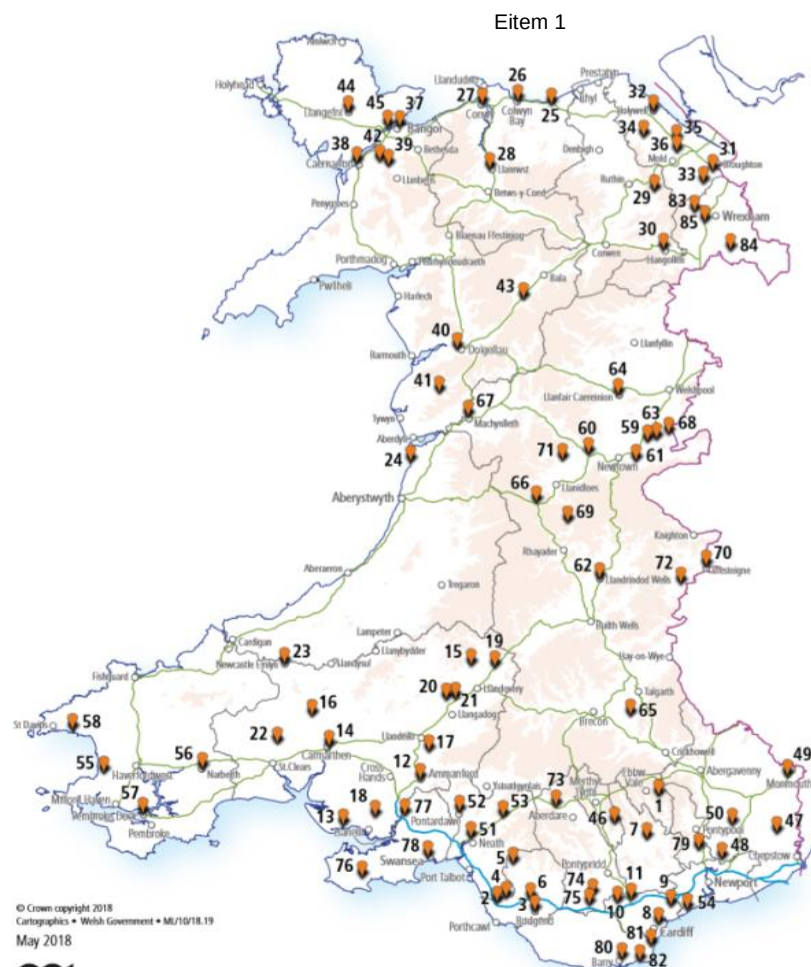
'Mae angen cysondeb mewn llywodraethu.'

'Mae angen i Gyngorau Cymuned a Thref gynnwys unigolion sydd yn gwbl ddiuedd.'

'Mae etholiadau un ymgeisydd yn broblem. Cafodd niferoedd arwyddocaol o gynrychiolwyr naill ai eu hethol yn ddiwrthwynebiad neu eu cyfethol yn 2017.'

Sesiynau 'galw heibio' cenedlaethol

Cynhaliwyd sesiynau 'galw heibio' (map yn eitem 1) ym mis Mai i ganiatáu i drigolion rannu eu barn mewn lleoliad oedd yn agos atynt. Y bwriad oedd i'r digwyddiadau hyn gael eu cynnal ar yr un diwrnod er mwyn cael yr effaith fwyaf. Cynhaliodd y mwyafrif sesiwn 'galw heibio' ar 24 Mai 2018. Dewisodd llond llaw o gyngorau gyfuno eu sesiwn 'galw heibio' gyda digwyddiadau a drefnwyd ym mis Mai yn eu cymuned.

Darparwyd yr holl adnoddau oedd eu hangen ar y rhai oedd yn cynnal digwyddiad i roi cyhoeddusrwydd i'w digwyddiad ac i gofnodi adborth. Roedd ffurflenni adborth yn adlewyrchu'r cwestiynau a ofynnwyd fel rhan o'r arolygon i'r cyhoedd ac i ieuencid ac fe'u darparwyd yn ddwyieithog. Yn ogystal â'i gwneud yn bosibl i gannoedd efallai gael cyfle i gymryd rhan yn yr adolygiad, roedd hefyd yn cyd-fynd yn naturiol gyda'r rôl y mae Cyngorau Cymuned a Thref eisoes yn ei chwarae wrth ymgysylltu â'u cymunedau.

Anfonwyd gwahoddiadau i gynnal sesiwn 'galw heibio'	Dros 800	Pob Cyngor Cymuned a Thref, CGGC (WCVA), Cyngorau Gwirfoddol Sirol, Tîm Cymorth Ieuencid Ethnig (EYST), Boy Scouts Cymru, Y Geidiaid, YMCA, Yr Eglwys yng Nghymru, Youth Cymru.
Gwahoddiadau a dderbyniwyd	86	
Gwahoddiadau a wrthodwyd	14	Nododd y rhai a wrthododd gynnal y digwyddiad resymau megis diffyg diddordeb, diffyg rhybudd (ni ellid cael cytundeb gan y cyngor o fewn yr amser a roddwyd), diffyg argaeledd a diffyg capasiti.
Dim Ateb	700+	
Cyfanswm a fynychodd	520+	Nid oedd llawer o'r rhai a gynhaliodd sesiynau yn gwybod beth oedd y ffigurau terfynol ar gyfer y rhai a fynychodd.
Cyfanswm yr adborth a ddychwelwyd	605+	

Roedd ffurflenni adborth yn seiliedig ar gwestiynau'r arolwg i'r cyhoedd ac i ieuencid, gyda chyfle i roi adborth ychwanegol ar ffurflenni ychwanegol.

Wrth ddadansoddi'r ymatebion, defnyddiwyd mwyafrif y ffurflenni adborth i godi materion penodol gyda'u Cyngorau Cymuned a Thref lleol yn ogystal â gwneud awgrymiadau am welliannau. Roedd sylwadau yn tynnu sylw at y dryswch ynghylch yr hyn y mae'r Cyngor Cymuned a Thref yn gyfrifol amdano, gan gyfeirio at faterion fel 'stopio adeiladu tai', 'glanhau'r baw cŵn', 'sortio'r sbwriel' ac 'adeiladu ffordd osgoi'.

Arolygon Ar-Lein

Cefnogwyd ein galwad am dystiolaeth gan bedwar arolwg ar-lein, wedi'u targedu at y grwpiau ymgysylltu a nodwyd a datblygwyd cwestiynau pwrpasol.

Hysbysebwyd yr arolygon ar-lein trwy wefan Llywodraeth Cymru ac fe'u rhannwyd hefyd gan randdeiliaid.

Cynhaliwyd y pedwar arolwg ar-lein yn:

<http://gov.wales/topics/localgovernment/communitytowncouncils/review-of-community-town-council-sector/?lang=cy>

Roedd y pedwar arolwg hefyd ar gael mewn copi caled ac fe'u cynigiwyd i'w llenwi mewn digwyddiadau ymgysylltu, gweithdai a sesiynau galw heibio.

Anogwyd pobl i gymryd rhan yn yr arolygon trwy ffyrdd megis:

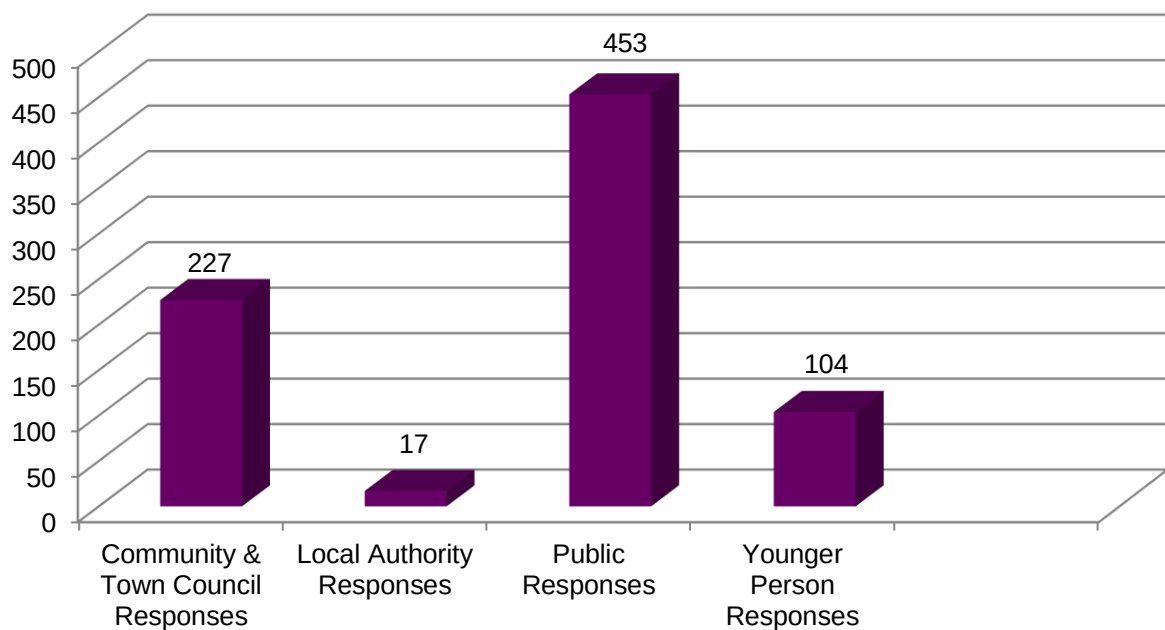
- E-bost
- Cylchlythyr
- Cyfryngau cymdeithasol
- Gwefan Llywodraeth Cymru

Roedd eraill a gynorthwyodd i hyrwyddo'r arolygon yn cynnwys:

- Rhentu Doeth Cymru - cynhwyswyd erthygl yn eu cylchlythyr misol a anfonwyd at y rhai sydd wedi arwyddo i dderbyn diweddariadau.
- GWLAD - cynhwyswyd erthygl yn e-gylchlythyr Ionawr 2018 oedd yn cyrraedd cymunedau gwledig a ffermio.
- Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus - cynhwyswyd erthygl yn eu bwletin mis Chwefror
- Cangen Rhianta Llywodraeth Cymru - anfonwyd e-bost at yr holl Wasanaethau Gwybodaeth i Deuluoedd yn hyrwyddo'r adolygiad a'r arolwg.
- Gofynnwyd hefyd i Sefydliadau Ieuenctid, Anabledd a Phobl Dduon a Lleiafrifoedd Ethnig yng Nghymru hyrwyddo'r arolygon.

Roedd cyfanswm yr ymatebion a dderbyniwyd i bob arolwg fel a ganlyn:

Crynodeb o'r ymatebion - Yr hyn a ddywedasoeh wrthym

Trosolwg o'r Adborth o Ddigwyddiadau Ymgysylltu Rhanbarthol a gynhaliwyd ym mis Mawrth 2018

Caernarfon

Beth ddylai CTC fod yn gyfrifol amdano?

Ymatebion a gafwyd sawl tro	Nifer
Pethau sy'n effeithio ar y gymuned	5
Y pethau y gallant ei wneud yn well na'r Awdurdod Lleol	4
Adlewyrchu dymuniadau ac anghenion lleol	3
Llais y gymuned	2
Maent yn wahanol a dylid eu trin yn wahanol	1
Gallai clystyru helpu CTC llai i ddyrannu gwasanaethau	1
Ni ddylai clystyru gael ei arwain gan y sir	1
Dyw clystyru ddim yn gweithio - dylai fod yn un corff	1
Mae darparu gwasanaeth yn wahanol i Lais y Gymuned	1
Os ydych chi'n gwneud CTC yn fwy, bydd LIC yn rhoi rhywbeth llai ar waith	1
Peidiwch ag ailddyfeisio'r olwyn	1
Os byddant yn gwneud mwy, mae angen mwy o adnoddau arnynt	1

Sut y dylent weithredu?

Ymatebion a gafwyd sawl tro	Nifer
Maer Etholedig / Aelod 'Tref' taledig ar gyfer ardaloedd penodol	2
Partner gyda chyrff allanol	1
Gall CTC gael gafael ar grantiau pan na all Cyngor Sir wneud hynny	1
Dim ond hyn a hyn y gellir ei wneud (diffyg adnoddau / capasiti)	4
Yn anodd pan nad yw'r darlun diwygio ehangach wedi ei ffurfioli	1
Anghysondebau ar hyn o bryd lle mae CTC yn gallu gwneud yr hyn maen nhw ei eisiau	1
Gonestrwydd, Bod yn Agored, Atebolrwydd	2
Cysylltu â phleidleiswyr	1
Proffesiynoli rôl clerod trwy bartneriaethau (tebyg i Ogwen)	2
Ffordd newydd o weithio (yn debyg i wledydd eraill)	2
Mwy o ddiddordeb / mwy o barch	1
Mae'r clerod yn bwysig ac mae angen cymorth arno	1

Beth sy'n eu rhwystro rhag darparu ar gyfer y gymuned leol?

Ymatebion a gafwyd sawl tro	Nifer
Diffyg perthynas / deialog barhaus gyda'r ALI (gwasanaethau)	11
Gallu - gallai dod â staff ychwanegol i mewn achosi problemau gyda lle / costau cudd	7
Cyllid	6
Diffyg sgiliau / arbenigedd	6
Nid yw rôl gyda mandad bob tro yn ystyried beth y gall CTC ei wneud yn gorfforol (Gofynion Swyddfa Archwilio Cymru)	4
Adnoddau	4

Diffyg arweinyddiaeth gan Lywodraeth Cymru	4
Biwrocratiaeth	3
Naïfrwydd LIC o ran yr hyn y gall CTC ei wneud a sut maent yn gweithredu	2
Newid gofynion ynghylch staff a chynghorwyr	2
Cefnogaeth ac arweiniad	2
Dibynnu ar y CTC fel y cyswllt i'r ALI	1
Dylai clercod gefnogi, nid cyflenwi	1
Rheoliadau lechyd a Diogelwch	1
Mae ALI yn amharod i ollwng gafael ar yr hyn sydd ganddynt	1
Bwlio / Aflonyddu o fewn CTC	1
Gofynion Diogelu Data	1
Yr agosaf y mae penderfyniadau yn cael eu cymryd at y bobl y maent yn effeithio arnynt y gorau	1
Angen rhannu arferion da	1
Cefnogaeth i Un Llais Cymru	1

Sut mae cynghorau yn sicrhau eu bod yn cynrychioli eu cymuned leol orau?

Ymatebion a gafwyd sawl tro	Nifer
Ymgysylltu â'r gymuned (Cynnal cymorthfeydd / arolygon / cyfarfodydd cyhoeddus / Gwefan / cyfryngau cymdeithasol)	11
Diffyg ymgeiswyr	3
Atebolrwydd / Craffu	2
Gwneud cysylltiadau â grwpiau eraill	2
Cyfranogiad ieuencid	1
Nid oes gan gynghorwyr unrhyw ddiddordeb mewn newid pethau	1
Datblygu cynllun lle	1
Cyfethol yn dda ond yn adlewyrchu'r cyngor presennol	1
Llai o ysbryd cymunedol	1
Enghreifftiau da o gyflenwi	1
Angen cynghorwyr arbenigol	1

Wrecsam

Beth ddylai CTC fod yn gyfrifol amdano?

Ymatebion a gafwyd sawl tro	Nifer
Beth mae'r Gymuned am iddynt ei wneud	3
Gwasanaethau lleol	2
Dylent fod â hyblygrwydd yn eu pwerau	1
Gwasanaethau anstatudol	1
Gwasanaethau yn cael eu trosglwyddo heb gyllideb	1
Mae'n dibynnu ar y gyllideb	1
Cynrychioli'r gymuned	1
Gwella bywyd yn yr ardal leol	1
Dylai LIC bennu maint ac yna'r nod	1
Mwy o ddylanwad ar ddarparu gwasanaethau presennol	1

Sut y dylent weithredu?

Ymatebion a gafwyd sawl tro	Nifer
Cyllid (Modelau uniongyrchol / eraill)	3
Gwybodaeth arbenigol	3
Clerc proffesiynol	3

Gweithio gyda'i gilydd (CLG (SLA) rhwng cynghorau) a rhannu cyngor	2
Mwy o gefnogaeth i CTC llai	1
Mynediad at TG / Cyfryngau Cymdeithasol	1
Arian i ddod gyda gwasanaethau	1
Ymwneud â mwy na dim ond darparu gwasanaethau. Deddfwriaeth yn cael ei thrin yn wahanol gan bawb	1
Nid yw un maint yn addas i bawb	1
Goresgyn y rhai nad ydynt am gael hyfforddiant	1
Diffyg capasiti	1
Cadw hunaniaeth	1

Beth sy'n eu rhwystro rhag darparu ar gyfer y gymuned leol?

Ymatebion a gafwyd sawl tro	Nifer
Ffrydiau ariannu mwy gweladwy	2
Trosglwyddiadau byr / trafodaethau gyda'r ALI	1
Rhwystrau sy'n ymwneud â deddfwriaeth a threthu dwbl	1
Cynghorau HWB	1
Cyfyngu ar y praesept (adran 137)	1
Cadw hunaniaeth wrth weithio mewn partneriaeth	1
Pwrpas ar y cyd	1
Diffyg amrywiaeth	1
Amser ar gyfer hyfforddiant	1
Arbenigedd y clerc	1
Ychydig o ddylanwad ar gyllideb y Sir	1
Diffyg arbenigedd	1

Sut mae cynghorau yn sicrhau eu bod yn cynrychioli eu cymuned leol orau?

Ymatebion a gafwyd sawl tro	Nifer
Ymgysylltu â nhw trwy amrywiaeth o ffyrdd	2
Rheoli disgwyliadau	1
Ymgysylltu â phobl iau	1
Cymorth a chefnogaeth i ymgysylltu ag amrywiaeth ehangach o bobl	1
Ddim yn siŵr a fyddai gwasanaeth craidd yn gweithio	1
Gwybodaeth leol	1
Codi Arian	1

Caerfyrddin

Beth ddylai CTC fod yn gyfrifol amdano?

Ymatebion a gafwyd sawl tro	Nifer
Gwasanaethau Anstatudol Lleol	12
Gwell perthynas â'r Cyngor Sir	5
Diffyg cyllid	4
Gormod o gynghorau - pob siâp a maint	3
Atebion lleol yn hytrach nag un maint yn addas i bawb	3
Cynlluniau lle / 5 mlynedd	3
Gwranddo ar y gymuned leol	3
Beth am ardaloedd heb CTC	2
Eglurder ar rôl y Cyngor Sir	2
Twristiaeth	1
Mae biwrocratiaeth yn anodd i CTC llai	1

Cydweithio yn seiliedig ar feysydd diffiniedig ond yn cadw cynrychiolaeth leol	1
Y Sir i ymgymryd â phob gwasanaeth statudol gan gynnwys materion cyfreithiol	1
Rhan o fframwaith darpariaeth gymunedol leol	1
Mae angen traddodiadau ond rydyn ni'n dal ein gafael ar y gorffennol	1
Iechyd a diogelwch	1
Diffyg pwerau	1
Cynllun Blynnyddol	1
Trethu Dwbl	1
Terfynau (adran 137)	1

Sut y dylent weithredu?

Ymatebion a gafwyd sawl tro	Nifer
Cydweithio â chymdogion ar gyfer rhai gwasanaethau (angen ymddiriedaeth)	6
Mae gormod o CTC, mae strwythurau a ffiniau yn creu rhwystr	4
Isafswm hyfforddiant gorfodol	4
Ymgysylltu â'r gymuned / pobl iau	3
Atebolrwydd	2
Lwfansau i Gynghorwyr (gan gynnwys lwfans gweini)	2
Rhwydwaith cymorth gwell i gynghorau	2
Newid Deddfwriaeth	2
Cyfarwyddyd LIC	2
Rhannu clerod - gweinyddu symlach	2
Dylai presenoldeb fod yn orfodol	2
Rhannu arfer gorau	2
Gwell perthynas gyda'r Cyngor Sir	2
Deall rôl y clerc yn well	1
Pwyllgor / Is-bwyllgorau	1
Rhwydwaith cymorth i glerod	1
Pwerau ar gyfer gwasanaethau	1
Angen gwybod beth y gallwn ei wrthwynebu'n gyfreithlon	1
Cyfleoedd masnachu	1
Rhannu swyddogaethau swyddfa gefn	1
Mynediad at drethi busnes	1
Gormod o reolau	1
Partneru â sefydliadau cymunedol eraill	1
Dim gwleidyddiaeth plaid	1
Tryloywder	1
Disgrifiad swydd i'r clerc a'r cynghorydd	1

Beth sy'n eu rhwystro rhag darparu ar gyfer y gymuned leol?

Ymatebion a gafwyd sawl tro	Nifer
Ffrydiau cyllido (mynediad at grantiau)	5
Biwrocratiaeth	4
Gwell perthynas â'r Cyngor Sir	4
Adnoddau	3
Apathi	3
Cyngor i Gynghorau Cymuned a Thref	2
Hyfforddi cynghorwyr	2
Maer wedi'i ethol gan y gymuned / Cadeirydd diduedd	2

Lwfansau	2
Cynhwysiant / cymhwysedd digidol	2
Cyflymder / prosesau	2
Diffyg amrywiaeth	1
Defnyddio cyfryngau cymdeithasol i ymgysylltu â'r gymuned	1
Agwedd aelodau	1
Gall iaith / termau a ddefnyddir dorri calon pobl	1
Sefydlu CTC lle nad ydynt yn bodoli	1
Ffiniau	1
Diffyg diddordeb mewn ymgysylltu	1
Llywodraethu	1
Trethu dwbl	1
Gweld cynghorwyr newydd fel rhai sy'n creu trwbl	1
Mae'r gymdeithas yn newid	1
Atebolrwydd	1

Sut mae cynghorau yn sicrhau eu bod yn cynrychioli eu cymuned leol orau?

Ymatebion a gafwyd sawl tro	Nifer
Ymgysylltu â'r gymuned trwy wahanol fecanweithiau	6
Sicrhau cyfathrebu i'r gymuned ac o'r gymuned.	2
Anwleidyddol	2
Cysylltu â'r gymuned yn rheolaidd	1
Tymor sefydlog i gynghorwyr	1
Gweithredu fel y llais lleol	1
Nid yw taliad bach yn denu pobl iau	1
Diffyg amrywiaeth	1
Cost etholiad	1

Caerdydd

Beth ddylai CTC fod yn gyfrifol amdano?

Ymatebion a gafwyd sawl tro	Nifer
Gwasanaethau Lleol	15
Cynllunio	14
Nid yw un maint yn addas i bawb	5
Cynnwys cymunedau mewn sgysiau	5
Mater i'r CTC ddylai hyn fod	4
Deddf Llesiant - pum ffordd o weithio	3
Cynlluniau lle sy'n cyd-fynd â'r cynllun datblygu lleol	3
Asesiad blynyddol ar gyfer cymhwysedd	2
Rhannu arfer gorau	2
Sut allwch chi gael mwy o gyfrifoldebau os yw adolygiadau eraill yn ceisio lleihau nifer y cynghorwyr	2
Yr hyn sydd ei angen ar y gymuned	2
Atal yn hytrach na gwella / rhagweithiol nid adweithiol	2
Cysylltiadau strategol / gwell perthynas	2
Mwy o gyfrifoldebau a phwerau	1
Mae cymunedau yn barod iawn i herio	1
Gallai cynyddu'r precept fod yn anodd	1
Cyfrifoldeb am neu wrthwynebiad i wario'r praesept	1
Mwy o bwysau mewn ymgynghoriadau	1
Annog arloesedd	1

Canolbwyntiau cymunedol	1
Meddwl yn strategol	1
Cydluniant Cymunedol	1
Gwasanaethau ddim yn cael eu dympio ar CTC	1
Cyswllt ag addysg	1

Sut y dylent weithredu?

Ymatebion a gafwyd sawl tro	Nifer
Hyfforddiant ar gyfer aelodau a chlercod - mecanwaith ar-lein	10
Cyngor arbenigol a rennir	5
Perthnasau da gyda'r ALI a phartneriaid	5
Rhannu clercod - ond gallai hyn effeithio ar wybodaeth leol	5
Cydweithio / rhannu rolau	4
Cymhwysedd CTC - sut mae CTC da yn edrych	3
Cynrychiolwyr ieuenctid	3
Rhannu arfer gorau	3
Cyllid	3
Cynllun Corfforaethol / Gweledigaeth	3
Esbonio'r rôl i'r gymuned	3
Gwell cefnogaeth i gynghorau	2
Cyflenwi gwasanaeth a chynrychiolaeth	2
Angen cymunedol	2
Sgiliau cynghorwyr	2
Ymddygiad cynghorwyr	1
Clercod yn cael eu llethu gan faint o wybodaeth sydd angen ei thrin - dylid crynhoi hyn	1
Atebolrwydd	1
Os yn fwy, mwy anodd ymgysylltu	1
Cydbwysedd rhwng bod â phethau / gwasanaethau	1
Cadw at y cyfreithiau cyfredol	1
Gwirfoddolwr yn y gymuned i gyflenwi prosiectau	1
Cyflogwyr i roi amser i ddyletswyddau'r cyngor (hy hyfforddiant)	1
Ymgysylltu	1
Cynllun pensiwn anghyfrannol	1
Rôl glir rhwng CTC a'r Sir	1
Proses sefydlu ar gyfer clercod	1
Newid model lleol y Cod Ymddygiad	1
Capasiti	1
Hyfforddiant o flaen deddfwriaeth	1
Treuliau i gynghorwyr	1

Beth sy'n eu rhwystro rhag darparu ar gyfer y gymuned leol?

Ymatebion a gafwyd sawl tro	Nifer
Arian (gan gynnwys capiau)	14
Costau etholiad	8
Gwleidyddiaeth	7
Perthynas ag ALI	6
Diffyg dealltwriaeth o CTC	5
Sifftio trwy wybodaeth - angen crynodeb	4
Diffyg ymgysylltiad / gwybodaeth	3
Ni roddir digon o bwys ar farn CTC	3
Arian cyfatebol ar gyfer hyfforddiant	3

Dim cysylltu'r haenau i fyny at Lywodraeth Cymru	3
Hyfforddiant Gorfodol	3
Cyngor a chefnogaeth i ymgeiswyr	3
Cefnogaeth i Un Llais Cymru	2
Cyfrifoldeb clir	2
Cyfetholiadau	2
Trethu dwbl	2
Cefnogaeth i sefydlu CTC	2
Perthnasedd y Ddeddf Llesiant i CTC	2
Cynghorwyr gyda 'hen syniadau'	2
Diffyg capasiti	2
Diffyg sylw	2
Dim digon o gydnabyddiaeth i'r clerc neu'r cynghorydd	1
Nifer y cynghorwyr (gostyngiad arfaethedig)	1
Pwysau ar CTC o ran taliadau cydnabyddiaeth	1
Gwasanaethau anstatudol	1
Gallai gwisgo dwy het helpu perthnasoedd	1
Diffyg ymateb - araf	1
Diffyg sgiliau	1
Amser	1
Statws gwirfoddol	1
Defnyddio arbenigedd lleol hyd yn oed os nad ydynt yn gynghorydd	1

Sut mae cyngorau yn sicrhau eu bod yn cynrychioli eu cymuned leol orau?

Ymatebion a gafwyd sawl tro	Nifer
Ymgysylltu â phobl ifanc	8
Cyswllt ag ysgolion	5
Cynllun ymgysylltu â'r gymuned	1
Ymgysylltu â'r gymuned trwy amrywiaeth o ffyrdd	22
Etholiadau democrataidd	2
Dywedwch wrth y gymuned beth maen nhw'n ei wneud	2
Hyfywedd	1
Cynyddu amrywiaeth	15
Angen ei wneud yn apelgar	2
Ystyriwch ymrwymïadau	3
Gosod nodau a chatau gweithredu cyrhaeddiad	2
Cael mwy o gynrychiolwyr	1
Sesiynau cyhoeddus gorfodol	1
Diffyg ymagwedd gyson wrth ymgysylltu	1
Mae etholiadau yn peri i ymgeiswyr golli diddordeb	1

Trosolwg o'r Adborth o Weithdai Awdurdodau Lleol a gynhaliwyd ym mis Ebrill 2018

Beth ydy Cyngorau Cymuned a Thref?

Nododd y rhai a fynychodd anghysondeb rhwng Cyngorau Cymuned a Thref gyda rhai o'r rhai llai yn gwneud fawr mwy na gallu talu costau cynnal hanfodol. Mae gwahanol fathau o Gynghorau Cymuned a Thref sy'n cydnabod y gwahaniaeth rhwng cynghorau Tref a Gwledig. Mae yna hybridau a deinameg gwahanol hefyd

ond yn y pen draw nid yw un maint yn addas i bawb. Mae rhai Cyngorau Cymuned a Thref yn dda iawn ond mae yna lawer o Gyngorau Cymuned a Thref gwael iawn. Nid yw rhai Cyngorau Tref a Chymuned yn gallu deall eu pwrpas ac maent yn trin arian fel pe bai yn arian sy'n perthyn iddyn nhw eu hunain - gan ddewis peidio â'i wario, hyd yn oed os yw er budd y gymuned.

Teimlid os oes pwysau ar Awdurdodau Lleol i weithio'n fwy rhanbarthol, un rôl bwysig i Gyngorau Cymuned a Thref yw sicrhau cynrychiolaeth ddemograffig yn nes at y gymuned. Ni ddylid diddymu Cyngorau Cymuned a Thref gan eu bod yn gwybod am y problemau yn eu cymunedau ond mae angen newid er mwyn iddynt fod yn fwy effeithlon. Mae angen mwy o bŵer ar Gyngorau Cymuned a Thref hefyd i gyflawni'r rôl hon. Pe bai gan Gyngorau Cymuned a Thref bwerau ychwanegol, yna mae angen ymddiried mewn Cyngorau Cymuned a Thref i weithio'n gyfrifol a pheidio ag ymyrryd yn ormodol.

Beth mae Cyngorau Cymuned a Thref yn ei wneud?

O ran cyflenwi gwasanaethau, roedd angen cyflenwi'r rhain o'r lle iawn ar yr adeg iawn. P'un a ddylai hyn fod gan Gyngorau Cymuned a Thref - mae hynny'n amheus. Mae grwpiau cymunedol mewn ardaloedd heb Gyngorau Cymuned a Thref yn cyflawni ac yn cefnogi'r gymuned.

Mynegwyd barn bod llawer o Gyngorau Cymuned a Thref yn credu mai eu hunig rôl yw dangos apathi a chwyno. Ond bu rhywfaint o lwyddiant ledled Cymru i gadw gwasanaethau ar agor trwy gael Cyngorau Cymuned a Thref i gyfrannu at eu cynnal. Mae'r rhan fwyaf o'r cyngorau gwledig bach yn ei chael hi'n anodd gwneud unrhyw beth oherwydd eu maint. Nid yw Cyngorau Cymuned a Thref llai yn fodlon ystyried model partneriaeth oherwydd eu bod am fod yn annibynnol ac maent yn credu y bydd y cyngor tref mwy yn eu llyncu. Mae'r ffordd hon o weithio yn effeithiol ac yn osgoi dyblygu.

Roedd y rhai a fynychodd yn teimlo bod y trafodaethau a gynhaliwyd yn y gorffennol rhwng Awdurdodau Lleol a Chyngorau Cymuned a Thref yn rhoi'r teimlad bod Cyngorau Cymuned a Thref yn cael eu cyfyngu gan eu dyheadau a'u gallu. Yn ogystal, mae gan Gyngorau Cymuned a Thref gymysgedd o bwerau eclecig y mae angen eu hadolygu.

Sut mae Cyngorau Cymuned a Thref yn ei wneud?

Mae rhai prosesau cyfredol ar gyfer Cyngorau Cymuned a Thref yn hen ffasiwn, er enghraifft, y diffyg amser i gwestiynau gael eu cyflwyno ac i atebion gael eu rhoi. Dylai hyn fod yn rhan o arfer safonol a gellid amlygu enghreifftiau o arfer da a gwael iawn.

Mewn perthynas â chyngor arbenigol, nodwyd bod gan Awdurdodau Lleol gefnogaeth gorfforaethol ac ystod eang o arbenigedd. Gall clerod deimlo eu bod wedi'u hynysu heb lawer o gefnogaeth. Mae angen newid diwylliant mewn Cyngorau Cymuned a Thref gan fynd at y clerc am bopeth. Cyngorau Cymuned a Thref yw'r cyflogwr felly os nad oes gan y clerc yr offer sydd ei angen arno, mae

angen iddo ddod o hyd iddo. Yn aml gallai natur ddeinamig y Cyngor Cymuned a Thref ddibynnu ar ba mor ddeinamig yw'r clerc.

Mae gan rai Awdurdodau Lleol fforwm i ymgynghori bob chwarter gyda Chynghorau Cymuned a Thref yn eu hardal, ond mewn rhai ardaloedd mae'r cyswllt yn amrywio yn dibynnu ar amser y flwyddyn. Ym Mhowys yn arbennig, nid oes mecanwaith rheolaidd ffurfiol ac fel clerc, gall fod yn sefyllfa eithaf ynysig. Mae clercod sy'n aelodau o SLCC yn cael cymorth. Mae'n bwysig i glercod rannu profiadau â chlercod eraill. Mewn perthynas â chyngor arbenigol / technegol, mae swyddog monitro'r Awdurdod Lleol yn rhoi cyngor ar y cod ymddygiad ond mewn perthynas â materion eraill (megis cyflogaeth) nid oes cyngor na chymorth ar gael.

Dylai pob clerc fod â chymhwyster proffesiynol gan fod cynghorwyr yn edrych tuag at glercod i roi cyngor ynghylch eu rôl. Mae Un Llais Cymru yn cynnig hyfforddiant ar rôl y cynghorydd ond nid yw'n glir faint o gynghorwyr sy'n ymgymryd â'r hyfforddiant. Mae cynghorwyr newydd yn awyddus i ymgymryd â hyfforddiant ond nid yw aelodau sydd wedi bod yn gynghorwyr yn hirach yn dymuno gwneud hynny. Dylai hyn fod yn ofyniad craidd.

Gallai aelodau sy'n gwisgo dwy het sgiwio penderfyniadau a golygu bod yno wrthdaro buddiannau. Serch hynny, gallai fod â manteision cadarnhaol a negyddol i Gynghorau Cymuned a Thref. Dylai fod yn ddewis yr aelod ac efallai gyda rôl ehangach ar gyfer Cynghorau Cymuned a Thref, y byddai'n eithrio cynghorwyr lleol oherwydd cyfyngiadau amser. Dylai cynghorwyr sir ymgysylltu â Chynghorau Tref a Chymuned yn eu hardaloedd yn rheolaidd ond cydnabuwyd y gallai hyn fod yn anodd pan fo nifer fawr yn eich ardal chi.

Sut mae Cynghorau Tref a Chymuned yn cael eu dal i gyfrif

Roedd y rhai a fynychodd yn teimlo, er gwaethaf llawer o gynghorau Cymuned a Thref yn credu eu bod yn wirfoddolwyr, eu bod mewn gwirionedd yn gynrychiolwyr etholedig sy'n gyfrifol am arian cyhoeddus. Gellid gofyn i'r Panel Annibynnol sy'n ymdrin â Thaliadau Cydnabyddiaeth edrych eto ar hyn os bydd rolau a chyfrifoldebau Cynghorau a Chynghorwyr Cymuned a Thref yn newid.

Mae angen diwygio Deddf Llywodraeth Leol 1972 i'w dwyn i mewn i'r 21ain ganrif. Er enghraifft, dylid arddangos hysbysiad am swyddi gwag ar-lein a'i rannu trwy'r cyfryngau cymdeithasol yn ogystal â hysbysfyrddau lleol. Mae angen plismona'r cod ymddygiad yn gryfach (ar hyn o bryd drwy'r swyddog monitro a'r Awdurdod Lleol). Cytunwyd y dylid bod â set graidd o safonau ar gyfer yr holl Gynghorau Cymuned a Thref.

Credir os bydd gan Gynghorau Cymuned a Thref rôl fwy, y bydd problem gydag atebolrwydd a llywodraethu. Teimlid y byddai angen mwy o gefnogaeth ar Gynghorau Cymuned a Thref i ddeall eu cyfrifoldebau a'u gwrthdaro o ran buddiannau.

Teimlwyd bod angen mwy o eglurder ynghylch cyllid a bod angen i Gynghorau Cymuned a Thref fod yn atebol am yr arian cyhoeddus y maent yn ei wario (gwerth am arian).

Arolwg Ar-lein y Cyhoedd - Crynodeb o'r canlyniadau

C1. Ydych chi'n ymwybodol o Gyngor Cymuned neu Gyngor Tref yn eich ardal?

Atebodd y mwyafrif helaeth, bron 94%, o bobl (425) Ydw. Atebodd cyfran fach iawn o ymatebion (3% neu 14 o bobl) Nac ydw. Gadawodd yr un ganran fechan (3% neu 14 o bobl) y cwestiwn hwn yn wag.

C2: Ydych chi'n gwybod beth mae eich cyngor yn ei wneud?

Unwaith eto, atebodd y mwyafrif o bobl (74% neu 336 o ymatebion) Ydw. Ond ymatebodd tua chwarter (24% neu 110 o ymatebion) nad oeddent yn gwybod beth mae eu cyngor yn ei wneud. Gadawodd 7 o bobl y cwestiwn hwn yn wag.

C3: Beth hoffech chi weld eich cyngor yn ei wneud?

Ymatebion a gafwyd sawl tro	Nifer
Anghenion Lleol / Gwasanaethau gan gynnwys gwasanaethau bysiau, busnes lleol, hawliau tramwy, priffyrdd, yr amgylchedd, palmentydd, cydlyniant cymdeithasol, tipio anghyfreithlon, tai fforddiadwy, herio diogelwch ar y ffyrdd, addysg, peiriannau arian parod, cefnogaeth i'r henoed, adfywio, cefnogi pobl agored i niwed, diogelwch ar y ffyrdd, cludiant, datblygu economaidd.	118
Goruchwyllo a bod yn rhagweithiol gan ymgysylltu â'r gymuned (gwrando ar bryderon / barn/ ateb negeseuon e-bost / digwyddiadau cymunedol)	72
Cydweithio dros y gymuned a'i chynrychioli yn well	30
Fel y mae	20
Bod yn fwy atebol (rhannu cofnodion yn amlach ac mewn mwy o leoedd hy papur newydd / ar-lein)	19
Bod yn fwy gweladwy, tryloyw a gonest	18
Gweithio'n well gyda'r Awdurdod Lleol, gan gynnwys herio	17
Gweithio gyda rhanddeiliaid / partneriaid dros y gymuned	13
Datblygu strategaeth ar gyfer y gymuned (rheoli gofod / datblygiad cymunedol)	12
Diddymwyd	12
Gwella'r gymuned gyfan (nid dim ond strydoedd penodol)	10
Hyrwyddo'r pentref / cymuned	9
Mae unrhyw beth yn welliant	9
Cymryd mwy o gyfrifoldeb oddi ar y Cyngor Sir	7
Cyllideb gyfyngedig	6
Cefnogi busnesau annibynnol	6
Prosiectau cymunedol	6
Llai o fiwrocratiaeth	6
Bod yn gynhyrchiol ac yn effeithlon (llai ac yn fwy)	5
Ymgysylltu â phobl iau	5
Etholiadau Democrataidd gwell	4
Defnyddio mwy o ddulliau ymgysylltu (cylchlythyrau, cyfryngau cymdeithasol, dewis bod yn ddi-bapur ac ati)	4
Rhagweld dyfodol yr ardal a pharatoi ar ei gyfer	4
Gwneud mwy i'r dref	4
Cael gafael ar grantiau	4
Rhoi'r gorau i chwarae gwleidyddiaeth	4
Mwy o reolaeth ar faterion lleol	4
Digwyddiadau cymunedol	4
Stopio gwastraffu arian (anfon llythyrau dwyieithog - dylid bod â dewis i optio allan)	3

Cadw ardrethi mor isel â phosibl	3
Ddim yn gwybod beth maen nhw'n ei wneud	3
Talu staff yn briodol	3
Lles yn y gymuned	2
Cymryd cyfrifoldeb am asedau a gwasanaethau	2
Bod â mwy fel yr awdurdod ar gyfer y dref	2
Herio Llywodraeth Cymru	2
Pŵer i ddyfarnu grantiau lleol (adfywio / cychwyn busnes)	2
Gwario arian yn ddoeth	2
Mwy proffesiynol (mwy o arian / swyddogion a chynghorwyr wedi'u hyfforddi)	2
Diogelu a gwella'r pentref	2
Bod yn fwy rhagweithiol a chynhwysol wrth ddarparu cyfleusterau ar gyfer y gymuned	2
Agor ar ddydd Sadwrn neu'n ddiweddarach un diwrnod yr wythnos	1
Cynllunio lleol	1
Dim timau gŵr a gwraig	1
Bod yn agored / rhagweithiol i wahanol syniadau	1
Eu diswyddo os ydynt yn cael pethau yn anghywir	1
Treulio llai o amser yn meddwl sut i gael mwy o arian	1
Stopio cynyddu'r praesept pan fo staff uwch yn cael buddion	1
Bod â chynghor (rydym yn talu praesept a does gennym ni ddim un)	1
Llai o reolaeth ariannol	1
Gallu prynu tir / adeiladu tai	1
Gwario llai ar gynghorwyr a mwy ar drigolion	1
Cael mwy o bŵer	1
Pleidlais ar wahân ar gyfer maer	1
Osgoi cael ei ddefnyddio gan y cyngor sir	1
Cymunedau'n cael eu hecsbloetio trwy dalu ddwywaith am wasanaethau	1
Eglurder rhwng ALI a CTC	1
Peidio â chymryd cyfrifoldeb am yr hyn y dylai ALI ei ddarparu	1

C4: Ydych chi wedi bod yn rhan o'ch cyngor?

Roedd yr ymateb yn fwy cymysg i'r cwestiwn hwn. Atebodd ychydig dros hanner yr ymatebion (52.5% neu 238 o ymatebion) Nac ydw. Fe wnaeth bron i 44% o ymatebion (199) ateb Ydw. Gadawodd 16 o bobl y cwestiwn hwn yn wag.

C5: Os nac ydych, sut fydddech chi'n hoffi gweld eich cyngor yn ymgysylltu â'r gymuned?

Ymatebion a gafwyd sawl tro	Nifer
Cynnal cymorthfeydd / Cyfarfod Cyffredinol Blyneddol / digwyddiadau a rhoi cyhoeddusrwydd/ croesawu pob preswlydd mewn cyfarfodydd lleol rheolaidd (a chael sgysiau)	87
Cyfrngau cymdeithasol	43
Cyfathrebu / ymgysylltu gwell	32
Gwefannau Gwell / Actif	30
Ymgynghoriad priodol ystyrlon (Arolwg Cyhoeddus)	24
Cylchlythyrau Rheolaidd	22
Bod yn atebol, yn agored ac yn dryloyw	14
Y cynghorwyr yn weladwy	10

Trwy e-bost	8
Trafodaethau o ddrws i ddrws	8
Gweithio gyda grwpiau cymunedol	8
Dysgu oddi wrth Gynghorwyr gweithgar	7
Fel y maent yn ei wneud nawr (maen nhw'n gwneud digon)	6
Ei ddiddymu (symud swyddogaethau i'r ALL)	6
Unrhyw beth oherwydd dydyn nhw'n gwneud dim o gwbl	5
Ymateb pan gysylltir â nhw	4
Dosbarthu taflenni	4
Dadleuon am fygythiadau / blaenoriaethau yn y dyfodol	4
Ystyried iaith yr HOLL drigolion (mae cyfarfodydd a gynhelir yn y Gymraeg yn eithrio preswylwyr sy'n siarad Saesneg yn unig)	4
Posteri / Taflenni	3
Ddim eisiau - dydyn nhw'n gwneud dim	3
Aelodau diduedd / annibynnol	2
Rhoi'r gorau i wneud yr hyn rydych chi wedi'i wneud erioed	2
Ymateb i anghenion am wasanaethau lleol	2
Defnyddio iaith syml	2
Gwneud rhywbeth cadarnhaol	1
Cefnogi grwpiau cymunedol	1
Ymagwedd cymuned gyfan	1
Ddim yn gwybod pwy ydyn nhw	1
Gweithio gyda CTC eraill yn yr ardal	1
Hyrwyddo etholiadau ac annog pobl i sefyll / pleidleisio	1
Gweithredu fel arweinydd	1
Cwestiwn aneglur	1
Ar doriadau cyhoeddus	1
Ddim yn berthnasol (yr ymateb ddim yn gysylltiedig ag ymgysylltu)	7

C6: Yn eich barn chi, ydy'r cyngor yn cynrychioli eich cymuned?

Nid oedd mwyafrif y bobl (bron i 60% neu 271 o ymatebion) yn credu bod eu cyngor yn cynrychioli eu cymuned. Ond atebodd 35% neu 161 o bobl Ydy. Gadawodd 21 o bobl y cwestiwn hwn yn wag.

C7: Os mai eich ateb yw nac ydy, sut fyddai modd iddo eich cynrychioli'n well yn eich barn chi?

Ymatebion a gafwyd sawl tro	Nifer
Gwell cyfathrebu ac ymgysylltu (ar lawr gwlad, gwranddo)	77
Pobl iau ac adlewyrchu cefndiroedd ehangach	62
Sicrhau bod etholiadau'n cael eu cynnal	19
Ddim yn gwybod beth maen nhw'n ei wneud neu pwy ydyn nhw	17
Ddim yn ddigon gweladwy	14
Gwneud mwy i'r Gymuned	11

Dileu gwleidyddiaeth plaid - Cynghorwyr diduedd	11
Cyfyngu ar dymor y swydd (nodi uchafswm)	8
Trwy fuddsoddi mwy mewn gwasanaethau cyhoeddus	7
Gwell gofynion cydraddoldeb	5
Diddymu	5
Anodd oherwydd nad yw pawb eisiau cymryd rhan	4
Angen newid eu hymagwedd	3
Bod yn hygyrch y tu allan i oriau gwaith	3
Angen eglurder wrth wneud penderfyniadau	3
Maer wedi'i ethol yn gyhoeddus	2
Rhoi terfyn ar drafferthion mewnol	2
Bod yn atebol - gwario arian yn ddoeth	2
Dull Cymuned Gyfan	2
Dysgu o ardaloedd eraill	2
Ddim yn gwybod	2
Trwy ollwng gafael ar y gorffennol	2
Stopio cynghorwyr sy'n gwisgo dwy het	2
Mwy o weithgorau	1
Blaenoriaethu buddiannau talwyr y dreth gyngor	1
Ychydig o swyddogaethau y maen nhw yn eu cyflawni	1
Gallai fodoli	1
Gwobrwyo cynghorwyr yn ariannol	1
Ymwneud â busnesau	1
Pe baent yn gwneud mwy, byddai arnyn nhw eisiau mwy o arian	1
Unrhyw beth	1
Nid yw pobl sy'n symud i mewn i ardal yn deall ein treftadaeth	1
Bod â mynediad at sgiliau / cyngor arbenigol	1
Byw yn lleol	1
Cyhoeddi cynlluniau busnes	1
Dylai'r holl gynghorwyr gydweithio	1
Cymhwyster preswyllo cyn y gall pobl sefyll	1
Cysylltu â'r Cyngor Sir yn fwy pendant	1

C8: Ydych chi erioed wedi ystyried sefyll ar gyfer eich cyngor?

Dywedodd dros hanner y bobl a ymatebodd (57% neu 259 o ymatebion) Naddo. Dywedodd 180 neu bron i 40% o bobl Do. Gadawodd 14 o bobl y cwestiwn hwn yn wag.

C9: Os nad ydych, pam lai?

Ymatebion a gafwyd sawl tro	Nifer
Ymrwymadau amser / rhesymau personol	84
Agweddau o fewn CTC	56
Ddim yn gwybod sut i gymryd rhan	21
Dim diddordeb	16

Ymladd yn erbyn diwylliant cryf wrth sefyll yn erbyn cynghorwyr presennol	12
Gwleidyddiaeth plaid	11
Rhy hen	10
Wedi bod yn y gorffennol	8
Rhwysr laith (cyfarfodydd yn y Gymraeg ond yn siarad Saesneg)	6
Ddim â digon o gysylltiad â'r gymuned (newydd-ddyfodiad)	5
Diddymu	4
Gwell gen i wasanaethu'r gymuned fel rhan o grwpiau eraill	4
Dim dylanwad	4
Swydd bwysig - cyfrifoldeb difrifol	3
Rwy'n gynghorydd	3
Ddim yn gwybod beth maen nhw'n ei wneud	3
Oherwydd ei bod yn ddi-dâl	2
Oedran - Dim ond 25 / Dim ond 58!	2
Ni fu erioed etholiad (dros 20 mlynedd)	2
Nid yw fy ngalwedigaeth yn caniatáu hyn yn gyfreithlon	2
Aelod o'r teulu eisoes ar y CTC	1
Gweithio i'r Awdurdod Lleol - gwrthdaro	1
Gormod o straen	1
Ddim yn ymddiried ynddynt	1

Cafodd pobl a ymatebodd i'r arolwg gyfle hefyd i wneud unrhyw sylwadau ychwanegol yr oeddent yn dymuno eu gwneud.

Sylwadau Ychwanegol	
Mae CTC yn dda ac mae ganddynt botensial gwych	29
Eu diddymu	27
Mae angen iddynt i gyd fod o'r un ansawdd / gallu	13
Rhoi cyhoeddusrwydd / codi ymwybyddiaeth	10
Diffinio'r berthynas gyda'r ALI a LIC	9
Gwranddo ar y cyhoedd	9
Mwy o bŵer / arian (cyllid a masnachu)	8
Gorfodi etholiadau teg a gonest	7
Gormod - clystyru neu uno	7
Mae angen newid	6
Mae'n beth da bod yr adolygiad yn digwydd	5
Ni fydd unrhyw beth yn newid	5
Mae angen i gynghorwyr gynrychioli'r gymuned	5
Mae cynghorwyr yn wirfoddolwyr a dylent fod felly	4
Cael gwared ar wleidyddiaeth plaid	3
Capasiti i ddatblygu cefnogaeth swyddfa gefn	3
Cyfuno CTC i ffurfio grym lleol cryfach	3
Rwy'n gyn gynghorydd	3
Peidio ag uno	3

Byddai'n well gwario arian yr adolygiad mewn mannau eraill	2
Mae angen i Lywodraeth Cymru ddeall beth yw cyngor tref cyn ymyrryd	2
Angen ymgysylltu	2
Angen Hyfforddiant	2
Cael ei fonitro gan gorff annibynnol	2
Bod yn fwy agored	2
Rheolaethau / canllawiau llymach	2
Gwell perthynas â'r Cyngor Sir	2
Annog trosglwyddo asedau cymunedol	2
Dod yn siopau un alwad	2
Pentrefi / ardaloedd gwledig yn cael eu gadael ar ôl	2
Cynrychiolaeth ddemograffig ehangach	2
Angen sylw llawn	1
Dylai CTC wneud cynlluniau lleol	1
Mae pob cymuned yn wahanol	1
Adolygu rôl CTC	1
Hoffwn gymryd mwy o ran	1
Cynnwys pobl ifanc yn fwy	1
Ffiniau wedi'u diffinio	1
Defnyddiol cael cynghorydd sir ar gyngor cymuned	1
Dylai CTC fod yn gorff ymgynghorol	1
Cysylltu cyllid â chynrychiolaeth ddemograffig	1
Gweithio gyda grwpiau gwirfoddol a chymunedol	1
Trethu dwbl	1
Nid yw un maint yn addas i bawb	1
Aros fel y maent - da	1
Angen gosod y darlun rhanbarthol yn gyntaf	1
Angen gallu i bleidleisio dim hyder	1
Nid yw'r arolwg yn ddigon hir i dynnu casgliadau	1
Gwneud y digwyddiad adolygu yn hygyrch i bawb - Dim ond un digwyddiad NWW	1
Cyfyngiad oedran	1
Mwy o gydnabyddiaeth i CTC a Chynghorwyr	1
Mae rhai yn dwyllodrus, yn amharchus ac yn anfoesgar	1
Darparu gwasanaethau lleol gwell	1
Dylai cynghorwyr fod â chysylltiad gwleidyddol	1
Gwneir penderfyniadau o bell (yn LIC)	1
Dylai'r adolygiad fod wedi cynnwys cynrychiolaeth fwy amrywiol	1
Dylai cefnogaeth fod ar gael i ystyried Argymhellion yr Adolygiad	1
Diffyg cyswllt rhwng cyfeiriad cenedlaethol, lleol a chynghor y dref	1
Defnyddir yr adolygiad i ddadlwytho gwasanaethau costus i CTC heb arian	1
Dylai Cynghorau Cymuned barchu Cynghorau Tref pan fyddant yn anghytuno ar faterion	1
Amherthnasol	17

Arolwg Ar-Lein Ieuenctid - Crynodeb o'r canlyniadau

C1. Cyn heddiw, a oeddech chi wedi clywed am Gyngorau Cymuned neu Dref?

Atebodd mwyafrif yr ymatebion (88) Oeddwn mewn ymateb i a oeddent wedi clywed am eu Cyngor Cymuned neu Gyngor Tref cyn ystyried yr arolwg. Ac roedd nifer fechan (14) wedi ateb Nac oeddwn. Gadawodd 2 y cwestiwn hwn yn wag.

C2: Os oeddech, ydych chi'n gwybod os oes un yn eich ardal chi?

Atebodd bron i dri chwarter yr ymatebion (72% / 75 ymateb) Ydw. Atebodd ychydig dros chwarter (25.9% / 27) Nac ydw. Gadawodd 2 ateb y cwestiwn hwn yn wag.

C3: Beth hoffech chi weld cyngor yn ei wneud yn eich ardal?

Ymatebion a gafwyd sawl tro	Nifer
Mwy o/gwell gwasanaethau (digwyddiadau / lleoedd ar gyfer pobl ifanc yn eu harddegau / parciau / biniau / siopau gemau / caeau pêl-droed / goleuadau stryd / mynwent / campfa / datblygiad cymunedol)	30
Trafod â'r gymuned (gan gynnwys pobl iau)	12
Dim ymateb	11
Glanhau'r ardal	11
Diddymu / trosglwyddo cyfrifoldebau i'r ALI	9
Dim byd (gwastraff amser)	9
Gwell ffyrdd (llenwi tyllau yn y ffyrdd)	7
Gwella'r ardal leol	6
Gweithio gyda grwpiau cymunedol / ALI eraill	3
Fel y mae yn awr / mae'n dda	3
Gweithio dros y gymuned gyfan	3
Gwneud yr ardal yn fwy diogel	2
Dydw i ddim yn gwybod	2
Gwell system sbwriel (rhy gymhleth)	2
Amherthnasol	2
Gwella cyfathrebu / bod yn gynhwysol	2
Annog busnesau i lenwi siopau gwag	1
Codi mwy o lochesau	1
Bod yn fwy atebol	1
Cynnal popeth	1
Esbonio beth maen nhw'n ei wneud	1
Rhoi trefn ar barcio lleol	1
Creu balchder	1
Mwy o beth mae'r ALI yn ei wneud nawr	1

C4: Cyn heddiw ydych chi wedi bod mewn cysylltiad neu wedi ymwneud mewn rhyw ffordd â'ch cyngor?

Roedd yr ymatebion i'r cwestiwn hwn yn gymysg. Atebodd bron i hanner yr ymatebion (45) Ydw ac atebodd bron i hanner (54) Nac ydw. Gadawodd 5 o bobl y cwestiwn hwn yn wag.

C5: Sut hoffech chi weld eich cyngor yn cynnwys aelodau iau o'r gymuned?

Ymatebion a gafwyd sawl tro	Nifer
Ymgysylltu â'r gymuned leol (digwyddiadau / mynd i ysgolion / casglu sbwriel ac ati)	29
Ymgysylltu ag ieuenctid / cynrychiolydd ieuenctid ar y cyngor	26
Dim ymateb	17
Dim byd	13
Ddim yn gwybod	8
Lle diogel i fynd iddo / clwb ieuenctid	6
Defnyddio'r rhyngrwyd / cyfryngau cymdeithasol	5
Byddai unrhyw beth yn dda	4
Ddim yn malio	3
Diddymu	3
Amherthnasol	2
Bod yn groesawgar ac yn hygyrch	2
Cydweithio ag ALLau eraill	1
Mae'n ei wneud	1

C6: Ydych chi erioed wedi ystyried bod ar gyngor ieuenctid neu fod yn gynrychiolydd ieuenctid yn eich ardal?

Atebodd bron i draean (29% o ymatebion neu 30) Ydw mewn ymateb i'r cwestiwn hwn. Mewn cymhariaeth, atebodd dwy ran o dair (66% o ymatebion neu 69) Nac ydw i a oeddent wedi ystyried bod ar gyngor ieuenctid neu'n gynrychiolydd ieuenctid. Gadawodd 5 o bobl y cwestiwn hwn yn wag.

C7: Os nad ydych, pam?

Ymatebion a gafwyd sawl tro	Nifer
Dim ymateb	42
Rhy hen	14
Erioed wedi meddwl / clywed amdano	11
Dim diddordeb	9
Ddim yn gwybod beth ydy e	5
Rhy swil / diffyg hyder	3
Gwastraff arian	3
Cymryd gormod o amser	3
Byddai'n well gennyf helpu'r gymuned	3
Does dim un yn fy ardal	3
Amherthnasol	2
Diflas	2
Tasg ddiddiolch	1
Ddim yn gwybod sut	1
Diwerth	1
Eisoes wedi bod yn arweinydd ieuenctid	1

C8: Unrhyw beth arall y credwch y dylem ei wybod?

Ymatebion a gafwyd sawl tro	Nifer
Dim ymateb	41
Nac oes	24
Diddymu	10
Amherthnasol	8
Gwella'r ardal leol (rhoi trefn ar y gamlas / llai o siopau dillad / parciau)	3
Mwy o gyfathrebu â phobl leol	3
Gwella problem sbwriel	2
Gwell perthynas gyda'r ALI	2
Sicrhau bod penderfyniadau lleol yn cael eu gwneud gan y gymuned leol	1
Cael pobl i roi'r gorau i dorri pethau	1
Mae CTC yn dda	1
Angen barn gan grwpiau lleiafrifol	1
Gwahodd pobl ifanc i gyfarfodydd	1
Cael clerc newydd	1
Dylai adnoddau gael eu cyfuno i ffurfio sefydliadau mwy	1
Dirprwyo mwy i'r CTC	1
Rhoi mwy o gyhoeddusrwydd i'r CTC	1
Dylai cynghorwyr ar gyfer CTC mwy gael cyflog	1
Dylai CTC fod yn anwleidyddol	1

Arolwg Ar-lein Awdurdodau Lleol - Crynodeb o'r Canlyniadau**C1. Beth ddylai Cynghorau Cymuned a Thref fod yn gyfrifol amdano?**

Ymatebion a gafwyd sawl tro	Nifer
Gwasanaethau / Adnoddau Lleol (Pob gweithgaredd anstatudol a strategol)	12
Bod yn llais / cyfathrebwr effeithiol dros y gymuned	4
Pob mater lleol	2
Lles y Gymuned	2
Gwneud y gorau o Asedau Cymunedol	1
Mewnbwn strategol i strategaethau ehangach	1
Nid oes gan Gynghorau Tref unrhyw bwrpas	1

C2: A oes unrhyw rwystrau i lwyddiant Cynghorau Cymuned a Thref? Beth allai eu galluogi i gyflawni eu nodau?

Ymatebion a gafwyd sawl tro	Nifer
Cyllideb / Cyllid	7
Diffyg ymgysylltiad cymunedol gan gynnwys gyda phobl ifanc (sesiynau caeedig)	5
Dim staff amser llawn/ adnoddau	5

Eglurder ynghylch nodau / rolau / cyfrifoldebau	3
Gwell hyfforddiant i gynghorwyr wrth gynnal cyfarfodydd / sgiliau cyfathrebu / negodi / defnyddio TG (gan gynnwys cyfryngau cymdeithasol) a chyfreithiol	3
Angen bod yn fwy i gymryd cyfrifoldeb am wasanaethau	2
Dim diddordeb yn y gymuned	2
Agwedd cynghorwyr	2
Diffyg gwybodaeth am weithgareddau CTC	1
Diweddaru Deddf Llywodraeth Leol	1
Diffyg ymwybyddiaeth gyhoeddus	1
Diffyg cynghorwyr	1
Anallu i wneud penderfyniadau lleol	1
Mecanwaith cefnogi ar gyfer Clercod	1
Diffyg ymagwedd gydweithredol tuag at bartneriaid	1
Diffyg tryloywder (cofnodion yn hwyr yn cael eu cyhoeddi ac ati)	1

C3: A yw'r trefniadau llywodraethu cyfredol ar gyfer Cynghorau Cymuned a Thref yn gweithio? Sut y gellid eu gwella?

Ymatebion a gafwyd sawl tro	Nifer
Nac ydynt / Ddim yn siŵr	4
Mae'r trefniadau cyfredol yn bell oddi wrthym ac yn gymhleth (ddim yn eu deall)	4
Cyfathrebu / gweledd yn wael	2
Angen clercod cymwys	2
Maer etholedig/ cadeirydd gyda phwerau gweithredol	2
Gwell perthynas gyda'r Awdurdod Lleol	2
Diweddaru Deddf Llywodraeth Leol	1
Diffyg gwybodaeth mewn CTC llai	1
Disodli rhai CTC gyda meiri etholedig ar gyfer yr ardal	1
Mae angen i'r Llywodraeth wrando ar CTC	1
Dylai weithredu'n debyg i gynghorau sir	1
Perthnasau gwael gyda sefydliadau lleol	1
Mae angen cyngor arbenigol ar gytundeb lefel isaf er mwyn sicrhau cysondeb ar draws y sector	1
Dylai cyllid gael ei ddisodli gyda ffurf ar daliad uniongyrchol (ardrethi cyffredinol)	1
Mae'r drefn bresennol yn cyfateb maint / cyfrifoldeb. Os yw hyn yn newid, dylid adolygu hyn.	1

C4: Sut y dylai Cynghorau Cymuned a Thref sicrhau eu bod yn cynrychioli eu cymuned leol orau?

Ymatebion a gafwyd sawl tro	Niferoedd
Defnyddio pob dull o ymgysylltu (arolygon / cyfryngau cymdeithasol / gwefan / presenoldeb ar-lein / cymorthfeydd Cynghorwyr)	8
Rhannu gwybodaeth gyda'r gymuned (dyletswydd gyfreithiol)	6

Bod yn agored / cael cyfarfodydd cyhoeddus (gydag amseroedd / lleoliadau yn cael eu hystyried)	6
Gwrando / ymgynghori	5
Pobl leol fel y cynrychiolydd etholedig (nid yn cynrychioli plaid wleidyddol)	3
Datblygu cynlluniau	1
Etholiadau gorfodol	1
Gweithio gyda grwpiau lleol	1
Yn hawdd mynd atynt	1
Cynrychioli plaid wleidyddol	1
Bod ar wahân i'r Awdurdod Lleol	1
Rhannu dysgu rhwng Awdurdodau Lleol a CTC ar ymagweddau at etholiadau	1
Cael gwared arnynt a dechrau eto	1

C5: A yw hi'n ddefnyddiol cael cynghorwyr sy'n gwisgo dwy het yn eistedd ar yr Awdurdod Unedol a'r Cyngor Cymuned a Thref? Sut y gellid gwella'r trefniadau hyn?

Ymatebion a gafwyd sawl tro	Nifer
Ydy	7
Adeiladu perthynas / ymddiriedaeth	4
Nac ydy - gwrthdaro buddiannau	4
Mae'n gweithio'n dda	2
Gellid ei ffurfioli'n fwy er mwyn osgoi gwrthdaro buddiannau	1
Os bydd lleihau ar nifer y cynghorwyr ar lefel CTC, yna ddim y drefn orau	1

C6: Pa berthynas sydd gennych gyda Chynghorau Cymuned a Thref yn eich ardal, a sut y gellir rheoli'r berthynas hon orau (neu sut y gellid gwneud hynny)?

Ymatebion a gafwyd sawl tro	Nifer
Amherthnasol	7
Dim perthynas	3
Fforwm cynghorau lleol	3
Dim ond trwy un person	2
Ar-lein yn bennaf a chyfarfodydd lle bo angen	2
Lle i wella	1
Siarter	1
Gwellwyd trwy gadw'r wefan yn gyfoes	1

C7: Pa rôl ydych chi'n ei ragweld ar gyfer Cynghorau Cymuned a Thref yn eich ardal o ran darparu gwasanaethau neu reoli asedau, mewn cymunedau?

Ymatebion a gafwyd sawl tro	Nifer
Cyfrifoldeb am reoli gwasanaethau / asedau yn cynnwys adnewyddu economaidd (os ydynt yn fwy neu'n gweithio gyda'i gilydd)	11
Y CTC yn hwyluso gwasanaethau	2
Rheolaeth uniongyrchol ar y gyllideb	1
Atebolrwydd i'r Cyngor Sir a'r Gymuned	1
Gweithio gyda'r Cyngor Sir i ddarparu gwasanaethau lleol	1

Gweithio gyda grwpiau lleol	1
Mae'n anodd dweud	1

C8: A oes angen i gynghorau cymuned fod o faint penodol i fod â'r capasiti a'r gallu i chwarae'r rôl hon?

Ymatebion a gafwyd sawl tro	Nifer
Oes	6
Nac oes	3
Dylai fod yn gysylltiedig â maint eu cyfrifoldebau	2
O bosib - dylid ystyried nifer y cynghorwyr hefyd	2
Ni ddylai unrhyw beth gael ei gontractio allan	1
Dylent fod yn gymunedau naturiol	1
Dylent ymdrin â bylchau	1
Dylid ystyried daearyddiaeth leol	1
Maent yn cynnwys rhwng 5-8 ward a phoblogaeth o rhwng 8 a 15 mil	1
Ond os yn rhy fawr gallant fod yn fwy biwrocrataidd.	1
Nid yw maint yn bwysig	1
Ddim yn gwybod	1

Arolwg Ar-lein y Sector Cymuned a Thref - Crynodeb o'r Canlyniadau

C1: Beth ddylai Cynghorau Cymuned a Thref fod yn gyfrifol amdano?

Ymatebion a gafwyd sawl tro	Nifer
Materion neu wasanaethau cymunedol lleol	120
Sicrhau bod barn leol yn cael ei chynrychioli	46
Lles a Diwylliant	29
Gweithredu fel partner gyda'r Awdurdod Unedol / Grwpiau Cymunedol / Trydydd Sector / Heddlu	29
Dylanwad dros benderfyniadau cynllunio / herio a'r CDLI	22
Cyn lleied â phosib / dim / wedi'i ddileu	18
Cynllunio pentref / cymunedol	16
Digwyddiadau lleol / Twristiaeth a Hamdden	13
Adfywio Cymunedol a Busnes	11
Dim cyfrifoldebau ychwanegol / gwasanaethau heb fod yn hanfodol (dim capasiti)	10
Fel y maent	8
Dwyn yr Awdurdod Lleol i gyfrif am fethiant y gwasanaeth	7
Cyfrifoldebau statudol / wedi'i ehangu i gwmpasu gwasanaethau lleol eraill	7
Yn dibynnu ar lefel y gwariant i ddarparu gwasanaethau. Ni ddylid cynyddu praecept i raddau helaeth heb ostwng costau taliadau eraill (hy y Dreth Gyngor)	6
Ddim yn ateb hawdd gydag amrywiad o'r fath	6
Pob gwasanaeth anstatudol	6
Gwella ansawdd bywyd trigolion	5
Gosod praecept digonol	4
Mae angen diffiniad clir	4
Rheoli asedau perthnasol i raddfa a maint y gymuned (clystyru a chorff hyd braich i ddarparu gwasanaethau os yw'n briodol)	4
Peidio â mabwysiadu gwasanaethau sirol	4
Atgyweirio a chynnal a chadw cyffredinol	3

Cefnogi a chynorthwyo gyda chodi arian ar gyfer prosiectau seilwaith.	3
Rheoli ariannol priodol a chyflawni gwerth am arian	3
Gyda chanllawiau clir i osgoi honiadau o drethu dwbl	3
Cadw ardaloedd cyhoeddus yn ddiogel	3
Cyfleusterau y tu hwnt i allu Awdurdodau Lleol	2
Bod yn ganolbwynt y gymuned	2
Datganoli meysydd parcio a refeniw	2
Gweithio ar draws ffiniau	2
Sicrhau tegwch yn y gymuned	1
Ddim yn gyfrifol am bethau sydd angen llawer o lafur (tipio anghyfreithlon, biniau)	1
Pwerau i weithredu is-ddeddfau	1
Ymdrin â materion gweithredu	1
Dehongli a helpu i weithredu penderfyniadau a wneir ar lefelau uwch	1
Asesiad cymwys o CTC cyn mabwysiadu gwasanaethau	1
Trafodaeth agored a thryloyw gyda'r Awdurdod Lleol	1
Ni ddylid cynnwys materion a rennir gyda chymunedau eraill	1
Canolbwyntio ar gymunedau difreintiedig i unioni'r cydbwysedd gydag ardaloedd mwy cefnog o'r gymuned	1
Cyswllt gyda'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus	1
Mynediad at grantiau a chyllid	1
Cydgynhyrchu	1
Dylai Cynghorau Tref a Chynghorau Cymuned a Thref cyfagos gydweithio er lles yr ardal a dylid sefydlu protocol ar gyfer hyn	1

C2: Sut y dylent weithredu?

Ymatebion a gafwyd sawl tro	Nifer
Etholiad democrataidd	30
Yn gwbl agored ac yn dryloyw	31
Ymgysylltiad lleol	32
Gwell perthynas â'r Cyngor Sir (deialog a chylch gorchwyl)	29
Rhoi cyhoeddusrwydd i gyfarfodydd (caniateir i'r cyhoedd siarad) a chwrdd yn fwy rheolaidd (misol)	18
Mewn modd proffesiynol (gan gynnwys dim clerod cartref)	17
Clystyru (yn rhanbarthol ond gydag opsiwn i fod yn annibynnol)	16
Yn cynrychioli amrywiaeth cymunedol	16
Staff taledig / Staff amser llawn / Hyfforddiant i staff (swyddogion datblygu a chynghorwyr)	14
Ar y cyd â gwasanaethau eraill	13
Diddymu	13
Fel y maent yn ei wneud nawr	12
Presenoldeb ar-lein (grwpiau cyfryngau cymdeithasol / sgwrsio ar y we / arolygon)	11
Cynghorwyr Annibynnol (heb gysylltiad â phlaid)	11
Yn annibynnol (gyda chyllideb)	7
Cadw'n fach	6
Adolygu / bod â phwerau i wneud penderfyniadau	5
Yn effeithiol / llai o fiwrocratiaeth	5

Cynghorwyr yn deall eu rôl	5
Llywodraethu cryf	4
Clercod profiadol yn cynghori cynghorau (rôl fwy ffurfiol)	4
Cynyddu preseptau	4
Cefnogaeth arbenigol	4
Wedi'u hariannu'n rhannol gan Lywodraeth Cymru	4
Cymorth gan yr ALI gyda chyllid a phrosesu cyllid	3
Lleihau nifer y cynghorwyr	3
O fewn canllawiau gwirfoddoli LIC	3
Yn gyson ledled Cymru neu ddim o gwbl	3
Wedi'u cyfuno (eu cwtogi i'r hanner / yn seiliedig ar boblogaeth o 10,000 neu fwy)	3
Defnyddio pwerau presennol a datblygu mwy o bwerau	3
Cynlluniau Ariannol	3
Dylent i gyd weithredu yn yr un ffordd	3
Yn cydymffurfio â Chod Ymddygiad	3
Hyfforddiant gorfodol nad yw'n effeithio ar y gyllideb	3
Treuliau priodol	3
Datblygu cynlluniau cymunedol	3
Yn ddibynnol ar nifer y gwasanaethau y maent yn eu rheoli	2
Bod yn rhan o gynllunio lleol	2
Newid rheolau ynghylch Cynghorwyr yn bod yn Gynghorwyr Sir	2
Mwy o gefnogaeth i gynghorau llai / cynghorwyr o dan fwy o anfantais (technoleg)	2
Fel y nodwyd yn gyfreithlon	2
Cynghorwyr yn gweithredu heb dâl	2
Cwestiwn aneglur	2
Rhannu dysgu	2
Mwy o Arian	2
Gweithio o fewn Fframwaith Deddf Llesiant a Chenedlaethau'r Dyfodol	2
Mwy o gefnogaeth / cymorth / llai o alw ar glercod	2
Angen bod yn ofalus ynghylch disgwyliad	1
Cymysgedd o aelodau etholedig ac anetholedig (yr un fath â chyrff ysgol)	1
Ymagwedd buddsoddwyr mewn pobl	1
Fel canolbwynt cymunedol	1
Cyngor ar Arddull Pwyllgor	1
Mae rhwydwaith Un Llais yn ddefnyddiol i ddysgu a chymhwyso arfer gorau	1
Grant dechreuol i Gyngor newydd	1
Rhaglen farchnata Democratiaeth Leol	1
Cynyddu cyllid canolog trwy Un Llais Cymru	1
Cyflwyno oedran uchaf i Gynghorwyr	1
Gweithredu fel Bwrdd Busnes	1
Ni ddylai gronni na gwastraffu arian	1
Egwyddor Datblygu Cynaliadwy - y DU	1

Rheolwyr ardal ar gyfer asedau datganoledig	1
Dylai cynghorwyr osod polisi / monitro darpariaeth ond peidio â bod yn rhan o reolaeth beunyddiol	1
Asedau neu glwstwr o asedau yn cael eu cynnal gan ymddiriedolaethau hyd braich	1
Ni ddylai unrhyw beth fygu ystwythder i ymateb a manteisio ar gyfleoedd	1
Panel Dinasyddion gyda chymunedau.	1
Gallai GPoC i bawb helpu gyda thryloywder	1
Hyblyg a rhagweithiol gyda llywodraethu diwygiedig	1
Rhannu adnoddau, gwasanaethau a chyfarpar	1
Methu ateb yn yr amgylchiadau presennol	1
Cadeirydd ac is-gadeirydd etholedig	1
Yn rhydd o wleidyddiaeth plaid	1
Dylai cynghorwyr gael eu talu	1

C3: Beth sy'n eu rhwystro rhag cyflenwi ar gyfer y gymuned leol?

Ymatebion a gafwyd sawl tro	Nifer
Cyllid	73
Diffyg perthynas â'r Cyngor Sir	67
Diffyg staff taledig / amser	24
Cynghorwyr / Clercod Cymwys	22
Biwrocratiaeth	19
Diffyg cyfathrebu â'r Gymuned	15
Adnoddau	15
Rhwysr oedran y cynghorwyr	12
Agweddau cynghorwyr	12
Diffyg dealltwriaeth o'r rôl / sector	11
Y Llywodraeth (gan gynnwys y DU)	10
Diffyg dylanwad ar amrywiaeth o benderfyniadau	10
Gwleidyddiaeth Plaid	10
Eglurder pwrpas / cyfrifoldeb	10
Diffyg Cynllunio Strategol a chynllunio cyllidebau	9
Diffyg cyngor arbenigol	9
Diffyg gwybodaeth	9
Archwaeth am weithredu	9
Diffyg cyfranogiad yn y sector gan aelodau'r gymuned	8
Amharodrwydd i godi'r praecept	8
Diffyg parodrwydd i fod yn agored / tryloywder	8
Diffyg cysondeb - perthynas ag Awdurdodau Lleol ledled Cymru	8
Agweddau darparwyr gwasanaethau eraill (hy busnesau)	6
Cyfathrebu Effeithiol	6
Eglurder ar bwerau cyfreithiol (rhwng Awdurdodau Lleol a Chynghorau Tref a Chymuned)	6
Mandad Democrataidd	6

Honiadau o drethu dwbl os cymerir y cyfrifoldeb am wasanaethau / asedau gan awdurdodau unedol	6
Dim byd	5
Mae llawer o Gyngorau Tref a Chymuned yn rhy fach	5
Dim taliadau i gynghorwyr	5
Diffyg hyfforddiant lleol	4
Diffyg parodrwydd i gydweithio	4
Dim ffynonellau incwm eraill	4
Angen bod yn brif bartner yn y gymuned	4
Llwythi gwaith uchel yn rhwystr i ddenu cynghorwyr	4
Gwrthdaro buddiannau i gynghorwyr	3
Cyfngiadau gyda phwerau (GPoC / Pŵer Llesiant / Adran 137)	3
Rhwydwaith cyfathrebu gwael ledled Cymru	3
Gormod o gynghorwyr	2
Ddim eisiau uno / colli unigoliaeth	2
Diddymu	2
Disgrifiad swydd i gynghorwyr	2
Arferion hen ffasiwn	2
Y gymuned gyfan yn manteisio ar wasanaethau Cyngorau Cymuned a Thref ond ddim yn talu tuag at y praecept	2
Dim mecanwaith ar gyfer craffu	2
Atal cynghorwyr sir rhag bod yn gynghorwyr cymuned	2
Diffyg band eang dibynadwy cyson	2
Gormod o gysylltiad heb ei dargedu (30 o ymgynghoriadau i fynd drwyddynt bob mis)	2
Cynaliadwyedd	1
Hunan gred	1
Archwiliadau gormodol ar gyngorau bach	1
Dylai pob Ardal Gymunedol fod â chynghor	1
Trosglwyddo arian pan drosglwyddir gwasanaethau	1
Dim digon o gefnogaeth gan Un Llais Cymru	1
Gweithio ar draws ffiniau	1
Rhwyrstr iaith	1
Diffyg sylw cenedlaethol	1
Disgwyliadau'r Cyhoedd	1
Gormod o Gyngorau Cymuned a Thref:	1
Addysg wleidyddol	1

C4: Sut mae cynghorau yn sicrhau eu bod yn cynrychioli eu cymuned leol orau?

Ymatebion a gafwyd sawl tro	Nifer
Ymgynghori â'r gymuned leol	99
Ymgysylltu trwy ffyrdd eraill (Presenoldeb ar-lein, siopau lleol, fforwm, Arolygon, cymorthfeydd Cynghorwyr	58
Bod yn fwy tryloyw	29
Etholiadau democrataidd	24
Gweithio gyda darparwyr gwasanaethau eraill (gan gynnwys yr Awdurdod Lleol)	22
Cynghorwyr yn adlewyrchu'r gymuned leol (ystod oedran, diddordebau, galwedigaethau ac ati)	21
Cynghorwyr gweithredol mewn cymunedau	13
Cynhyrchu cynllun gweithredu cymunedol	13
Dydyn nhw ddim	11
Annog pobl i ddod yn gynghorydd neu i gymryd rhan	11
Dileu'r gofyniad i gynrychioli plaid wleidyddol	6
Partneriaeth gyda'r gymuned	6
Rhannu gwybodaeth am yr hyn y mae Cyngor Cymuned a Thref yn ei wneud a'r penderfyniadau maen nhw'n eu gwneud	4
Cynnal cynghorau bach	4
Bod yn rhagweithiol / cymryd rhan mewn adfywio	4
Hyfforddiant gorfodol i gynghorwyr	3
Gonest	2
Cydnabod y gwaith mae cynghorwyr yn ei wneud ac ystyried eu talu	2
Rhannu arfer gorau	2
Dileu'r dryswch o fod â gwahanol gynghorwyr	2
Hyfforddiant gorfodol i gynghorwyr	2
Cwestiwn aneglur	2
Llai o Gynghorwyr	2
Mae bod â chynghorwyr sy'n gwisgo dwy het yn rhwystr ac yn help	2
Gostwng yr oedran pleidleisio i 16 oed	2
Cyfranoleddd ar bwyllgorau	1
Derbyn bod cynghorwyr yn rhan annatod o ddemocratiaeth leol	1
Gwella cynrychiolaeth gydag enwebiadau gan ysgolion / busnesau lleol	1
Drwy gael cyfrifoldebau pendant	1
Eu diddymu	1
Mabwysiadu model cyfranogol	1
Ymdriniaeth ddaearyddol	1
Gosod terfyn amser ar wasanaeth cynghorwyr	1
Peidio â dibynnu ar Gynghorwyr Cymuned	1
Mater i bob Cyngor Cymuned a Thref	1
Ffiniau Cymunedol go iawn	1

Trosolwg o'r Adborth o Sesiynau 'Galw Heibio' Cenedlaethol a gynhaliwyd ym mis Mai 2018

Ffurflenni Adborth y Cyhoedd

C1 - Ydych chi'n ymwybodol o Gyngor Cymuned neu Dref yn eich ardal chi?		
Ydw	519	93.51%
Nac ydw	36	6.49%

C2 - A yw'ch Cyngor wedi ymgysylltu â chi cyn heddiw?		
Ydy	367	66.13%
Nac ydy	188	33.87%

C3 - Os nac ydy, sut fydddech chi'n hoffi i'ch cyngor ymgysylltu â'r gymuned?	
Gwefan	5
Cylchlythyr	16
E-bost	15
Cyfryngau cymdeithasol	23
Hysbysfwrdd Cyhoeddus	6
Bod yn fwy gweladwy / presenoldeb personol / drws i ddrws / canfasio / ymweld â busnes / ymweld ag ysgolion lleol, grwpiau ieuencid / mannau addoli	24
Ymgysylltu â'r gymuned / cyfarfodydd cyhoeddus / diweddariadau rheolaidd / gwrando ar y cyhoedd / mynychu digwyddiadau cymunedol / cymorthfeydd / grwpiau ffocws	70
Crïwr Tref	1
Dosbarthu llythyrau / taflenni	5
Anhysbys	3
Byddai unrhyw ymgysylltiad yn ddefnyddiol	4
Y wasg rydd leol	2
Arall	30
Dim Ateb	351

C4 - Yn eich barn chi, a ydych chi'n meddwl bod eich cyngor yn gynrychioliadol o'ch cymuned?	
Ydw	327
Nac ydw	140
Dim ateb	65
Ddim yn gwybod	16
Ddim yn ddrwg	4
Arall	3

Os mai eich ateb yw nac ydy, sut ydych chi'n meddwl y gallant eich cynrychioli chi yn well?	
Dim ateb	406
Arall	50
Mwy o amrywiaeth (mae atebion yn cynnwys cydbwysedd rhwng y rhywiau, yn ddiwylliannol, lleiafrifoedd, cynrychiolwyr busnes lleol, anwleidyddol, demograffig)	40
Cynrychiolwyr iau	25
Peidio â diflannu ar ôl etholiadau	5
Llai o siop gaeedig	3
Mwy cynrychioliadol o'r gymuned	12

Cymysgedd da	10
Mae angen newid	4

C5 - Ydych chi erioed wedi ystyried sefyll ar gyfer eich cyngor? Os mai eich ateb yw naddo, pam lai?

Ydw	101
Nac ydw	433
Dim Ateb	21
Amser / rhy brysur / ymrwymadau	132
Rhy hen	19
Rhy wleidyddol / dim diddordeb mewn Gwleidyddiaeth	13
Newydd i'r ardal	46
Arall	17

C6 - Beth hoffech chi weld eich cyngor yn ei wneud?

Gwasanaethau Lleol a chynnal a chadw	335
Ymgysylltu / bod yn weladwy / cymryd rhan yn y gymuned / digwyddiadau / gyda phob grŵp / bod yn fwy hygyrch	143
Dim Ateb	114
Cyfleusterau i blant ac aelodau iau'r gymuned	83
Bod yn fwy agored / atebolrwydd / tryloywder	26
Crynhoi gwasanaethau / uno / gweithio gydag eraill	15
Parhau fel y maent	22
Mwy o bwerau	15
Cynrychioli'r gymuned	21
Cyfarfodydd cyhoeddus / diweddariadau rheolaidd	24
Bod yn rhagweithiol / bod â gweledigaeth	11
Amgylcheddol	10
Arall (Cyfrifoldeb y prif gyngor)	197

Ffurflenni Adborth gan Ieuenctid

Cyfanswm y ffurflenni adborth gan ieuenctid a ddychwelwyd oedd 50. Wrth ddadansoddi'r ymatebion, mae'n amlwg bod 12% o ymatebwyr yn hŷn na therfynau oedran 'ieuenctid' traddodiadol wrth gwblhau'r ffurflen adborth gan ieuenctid.

C1 - Cyn heddiw, a oeddech chi wedi clywed am Gyngorau Cymuned a Thref

Oeddw'n	42	84%
Nac oeddw'n	5	10%
Dim Ateb	3	6%

C2 - Ydych chi'n gwybod a oes gennych un lle rydych chi'n byw?

Ydw	36	72%
Nac ydw	9	18%
Dim Ateb	5	10%

C3 - Ydych chi'n gwybod beth mae'ch Cyngor Cymuned a Thref yn ei wneud?

Ydw	29	58%
Nac ydw	15	30%
Dim Ateb	6	12%

C4 - Beth hoffech chi i gyngor ei wneud yn eich ardal?

Darparwyd awgrymiadau	34
Dim Ateb	14
Ddim yn gwybod	2

Mae'r cwmwl geiriau isod yn dangos atebion air am air a roddwyd i gwestiwn 4.

C5 - Cyn heddiw ydych chi wedi bod mewn cysylltiad â'ch cyngor neu'n ymwneud ag ef?

Ydw	19	38%
Nac ydw	26	52%
Dim Ateb	5	10%

C6 - Sut hoffech chi weld eich cyngor yn cynnwys aelodau iau'r gymuned? Mae'r cwmwl geiriau isod yn dangos atebion air am air.

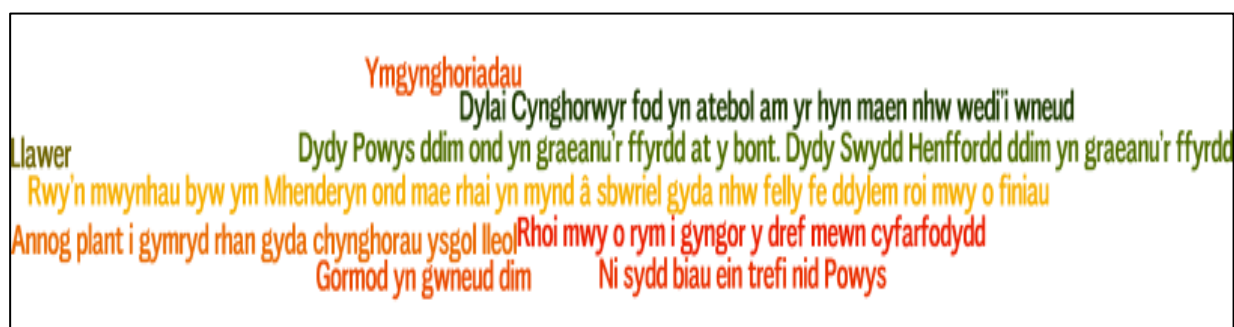
C7 - Ydych chi erioed wedi ystyried bod ar gyngor ieuencid neu fod yn gynrychiolydd ieuencid ar gyfer eich ardal?

Ydw	5	10%
Nac ydw	33	66%
Dim Ateb	6	12%
Heb ei hateb gan berson ifanc	6	12%

Os Nac ydych, dywedwch wrthym pam? Mae'r cwmwl geiriau isod yn dangos atebion air am air.

C9 - Unrhyw beth arall y credwch y dylem ei wybod? Mae'r cwmwl geiriau isod yn dangos atebion air am air.

Cydnabyddiaeth

Hoffem ni, fel aelodau'r Panel Adolygu Annibynnol, ddiolch i'r holl unigolion, grwpiau a sefydliadau a gefnogodd yr Adolygiad ac a gymerodd ran mewn unrhyw ffordd. Rydym yn arbennig o ddiolchgar i'r rhai a roddodd amser i roi tystiolaeth i ni a mynychu'r lluoedd ddigwyddiadau ledled Cymru. Diolch i'r rhai a gefnogodd bobl i gwblhau'r arolygon naill ai fel unigolion neu mewn grwpiau, ac i'r sefydliadau a'r grwpiau hynny a gefnogodd bobl i ddweud eu dweud fel rhan o ddigwyddiadau a gweithdai neu gyfarfodydd.

Diolch hefyd i bawb a hyrwyddodd yr arolygon ar-lein neu ddigwyddiadau a gweithdai ar eu gwefannau, yn eu cylchlythyrau neu ar gyfrifon cyfryngau cymdeithasol. Mae nifer yr ymatebion a dderbyniwyd yn dyst i'ch cefnogaeth. Ni allem fod wedi cynnal adolygiad ar sail tystiolaeth wirioneddol heb eich cymorth chi.